

SLOVENSKI

vestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 4. januar 1973

Štev. 1 (1589)

V novem letu nas čakajo odgovorne naloge

Koroški Slovenci stopamo v novo leto 1973 v znamenju internacionalizacije našega vprašanja. To nam nalaga vse več nalog in zlasti se več odgovornosti v prizadevanju za dosego zajamčenih pravic.

Kdor namreč misli, da z internacionalizacijo nista več potrebna orba in vsakdanje prizadevanje, e pozna tradicionalne prakse mednarodnih forumov v spornih pravnih zadevah. Glede zaščite narodnostnih skupin niti ne še vedno v avnega načela, da pravic nihče e dobi podarjenih, marveč se je eba zanje iz dneva v dan znova oriti. Tako bomo v novem letu rav zaradi internacionalizacije stali še vsebolj konfrontirani z narodnostno problematiko — in kot posamezniki in kot narodostna skupnost — ter bomo prisiljeni, da vse narodnostne odločitve odgovorno vskladimo z dano stvarstvom in z zatečenim rezultatom naših narodnostnih zahtev in priporočil.

Take odgovorne vskladitve ne odo terjale od nas le občinske politike, pred katerimi neposredno ožimo, marveč tudi vsi potrebni praktični ukrepi pri razreševanju perečih pravnih zahtev za zagotovitev obstoja in splošnega razvoja naše narodostne skupnosti. Če kdaj, potem oramo v tem letu in v tem prizadevanju mimo vseh svetovnonazorov in političnih razlik strniti vse sil v enotno akcijsko fronto, ki mo biti nerazdružljiva in učinkovita e le v mednarodnem postavljanju naših zahtev, temveč še prav posebno o zagotavljanju in utemeljevanju naših upravičenih in neodsvajljivih narodnostnih zahtev v komisiji za uresničevanje člena 7, ki jo rav te dni formira zvezni kancler F. Kreisky.

Koroški Slovenci, ki smo ustanovili take komisije večkrat zahtevali, smo zato kljub že izvedene internacionalizacije našega vprašanja izjavili svojo iskreno pripravnost za konstruktivno sodelovanje, v kolikor v to komisijo ne bodo vključeni tudi zastopniki tako imenovanih „vindičarjev“ ali zastopniki „Kärntner Heimatdiensta“ in v tem včlanjenih organizacij.

Ta naš pogoj nikakor ni izraz našega strahu pred temi organizacijami, pač pa je nujna posledica člene člena 7 državne pogodbe, izrecno prepoveduje dejavnost takih organizacij, ki so doslej dokazale, da njihova dejavnost meri na odvzamejo slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice narodne manjšine; predvsem pa je naše

stališče tudi preizkusni kamen, v koliko gre za resen namen, da bi komisija iskala poti in oblike za učinkovito in pozitivno rešitev vseh odprtih vprašanj. Koroški Slovenci vemo namreč iz zgodovine, da so vsi poskusi reševanja našega vprašanja s pomočjo koroških nemških nacionalističnih organizacij edino odgovorni vladi vedno služili le za izgovor in odvalitev odgovornosti. Končno je tudi mednarodno priznано in spoštovano načelo, da tisti, ki se iz kakršnegakoli vzroka odpovedo svoji narodnosti, nimajo pravice sodelovati pri reševanju vprašanj narodnosti, kateri so se odrekli.

Letošnje občinske volitve na našem ozemlju in na Koroškem sploh bodo brez dvoma stale pod vplivom nerešenega našega vprašanja. V tej perspektivi smo že doslej lahko videli, katera stranka in katere sile so eventualno pripravljene zagotoviti tudi naši narodnostni skupnosti enakopravno mesto na njenem avtonomnem ozemlju in kdo vztrajno nasprotuje našim zahtevam po uresničitvi pravic, ki nam grejo. Neposredna volilna borba bo to še bolj pokazala in nam našo odločitve vsekakor olajšala, da po eni strani ne damo svojih glasov tistim, ki nam več ali manj odrekajo pravico do obstoja, po drugi strani pa ne odbijamo naklonjenosti in iskrene

ne zavzetosti za naše težnje tistih demokratičnih sil, ki z nami vred obsojajo znane šovinistične in nacionalistične izgrede ter želijo zagotovitev enakopravnega in mirnega sožitja obeh narodov v skupni domovini.

Nove občinske strukture z vsebolj obsežnimi mejami naravnost silijo k združitvi vseh demokratično nastrojenih občanov, če nečemo svoje usode poveriti in izročiti vedno bolj krepečim se nacionalističnim in neonacističnim silam, katerih miselnost in nevarno moč smo videli ob napadih na dvojezične napise. Akcije se prav nič niso razlikovale od nacističnih pogromov v letih 1937 in 1938 in terjajo prav tako pove-zavo vseh demokratičnih sil, kakršna je terjala in skovala borba proti nacizmu, v katero smo se tudi koroški Slovenci častno vključili pred tridesetimi leti.

V letu spomina na začetek naše oborožene partizanske borbe pred 30 leti in v letu 400. obletnice kmečkih uporov ne sme biti pretežno ponovno skovati enotno fronto vseh, ki so za obrambo miru in demokracije, zlasti pa utrditi v naših vrstah enotnost vseh za dosego pravic, ki nam jih jamči državna pogodba.

Tudi internacionalizacija našega vprašanja nam jih bo v najboljšem

PREDSEDNIK IZVRŠNEGA SVETA SR SLOVENIJE INŽ. MARINC:

Brez pravic slovenske manjšine ne more biti sodelovanja med sosednjimi deželami

V izjavi, ki jo je ob novem letu dal za avstrijsko televizijo, je predsednik izvršnega sveta SR Slovenije inž. Andrej Marinc poudaril, da je SR Slovenija stopila v novo leto 1973 z jasno željo, da bi še naprej krepila stike z obmejnimi pokrajinami v Italiji, Avstriji in Madžarski ter razvijala kar najbolj plodno medsebojno sodelovanje.

V letu 1972 je bilo veliko storjenega, je dejal predsednik Marinc. V Jugoslaviji so s posebnim zadovoljstvom sprejeli poročilo, da bodo slovenski narodni skupnosti v Avstriji, Italiji in Madžarski posvečali večjo pozornost in večje razumevanje ter da bodo sprejeli nujne ukrepe za rešitev njenega položaja. V okviru ustavnih sprememb v Sloveniji pa so razvijali in uresničevali ukrepe, ki zagotavljajo enakopravnost in vsestranski razvoj italijanske in madžarske narodnosti.

„Tembolj nas je prizadela dejavnost, ki jo razne šovinistične, neonacistične ter druge protidemokratske sile in organizacije na avstrijskem Koroškem izvajajo v zvezi z zakonom o dvojezičnih napisih proti slovenski narodnostni skupnosti,“ je poudaril predsednik Marinc. „Takšna gonja resno ogroža dosedanje plodno sodelovanje med obmejnimi kraji na tako imenovanem prostoru Alpe-Jadran. Dokazuje vpliv različnih sil, ki bi želele v tem in v drugih delih Evrope zaustaviti pozitivne procese in zaneti novo žarišče nemirov.“

Predsednik izvršnega sveta Slovenije je izrazil prepričanje, da je v skupno korist narodov, ki tukaj živijo, preprečiti te pojave in razvijati medsebojno sodelovanje. Posebej se je zavzel za razširitev gospodarskega sodelovanja, za izboljšanje prometnih zvez, za usklajevanje programa za razvoj turizma in za druge oblike obmejnega sodelovanja.

„Vendar pa je razumljivo — je naglasil — da naša republika ne more razvijati vseh teh oblik sodelovanja, če v sosednji Avstriji ne uresničijo temeljnih pravic naše narodne manjšine. Te pravice ji pripadajo na podlagi državnega sporazuma in so torej mednarodna obveznost Avstrije. Zaradi tega bi si morale oblasti in vse demokratične sile sosednjih držav, zlasti še v Avstriji, prizadevati, da bi položaj slovenske narodne skupnosti rešili tudi v smislu uresničevanja resničnih možnosti za normalen nacionalni razvoj ter preprečili vse oblike dejavnosti, ki bi bile naperjene proti ozemeljski nedotakljivosti in družbeni ureditvi socialistične Jugoslavije.“ Na ta način bi — kakor je dejal inž. Marinc — postavili trdne temelje za stabilne, dobre sosedske odnose in za široko sodelovanje med obmejnimi območji Jugoslavije, Italije, Avstrije in Madžarske, ki bi lahko v času priprav na konferenco o evropskem sodelovanju in varnosti bili zgled tvornega sodelovanja.

VIETNAM - VEST ČLOVEŠTVA

Tudi v Vietnamu so obhajali božične praznike. Toda v Vietnamu to niso bili prazniki miru. Kajti v trenutku, ko so šli ljudje k polnočnici, so nad njihovo ozemlje priletela ameriška letala in odvrгла na tisoče ton smrtonosnega razstreliva.

V trenutku, ko je kazalo, da se bo surova in dolgotrajna agresivna vojna v Vietnamu naposled končala, se je agresija namreč obnovila s tolikšno brutalnostjo, da je osupnil ves svet. Pričakovana miroljubnega človeštva so se izjalovila — zločinska povelja ameriškega predsednika in njegovih sodelavcev so vsa upanja na mir brezobzirno zadušila z novim nasiljem, z blaznim bombardiranjem celo bolnišnic in šol, z množičnim ubijanjem nedolžnih ljudi.

Pod pritiskom svetovne javnosti, ki je novo eskalacijo vojne najostreje obsodila, je predsednik Nixon sicer ukazal prekinitev bombardiranja za praznik novega leta, toda že pred potekom tega roka so ameriška letala znova poletela nad Vietnam s svojim strašnim tovorom. Pravijo, da gre za najstrašnejše bombardiranje po uničenju Hirošime in Dresdne. Pravijo, da tega nasilja zgodovina Ameriki nikdar ne bo oprostila.

Vietnam danes ni več le zadeva Vietnamcev in Američanov. Vietnam je bolj kot kdajkoli vest vsega človeštva, vseh narodov, vsakega od nas posebej. Kajti to, kar počneja danes Amerika v Vietnamu, baje v imenu demokracije, svobode in pravičnosti, je sramota za ves svet, za vse človeštvo.

primeru le zagotovila, uresničevati in koristiti pa jih bomo morali dan za dnem sami, z njihovim vsakodnevno uveljavljanjem pred oblastmi, v družbenem in zasebnem življenju ter z našo javno kulturno in vsesplošno narodnostno dejavnostjo.

Za čim bolj uspešno in sodobnim zahtevam odgovarjajoče delo pa hočemo v letu mednarodnega uveljavljanja naših teženj resno pričeti tudi s konkretnim uresničevanjem dolgoletne naše zahteve po postavitvi skupnega slovenskega Kulturnega doma v Celovcu.

Vsekakor odgovorne in pomembne naloge, ki nas čakajo v novem letu! Čim bolj resno jih bomo vzeli in izpolnjevali, tem večje je lahko naše upanje na uspešno in zadovoljivo novo leto za slovensko narodnostno skupnost na Koroškem.

Dr. Franci Zwitter

DEŽELNI GLAVAR SIMA:

Izpolnitev obveznosti

iz državne pogodbe potrebna za plodno sožitje

Deželni glavar Hans Sima je v svoji novoletni izjavi med drugim poudaril, da se je v vprašanju sožitja obeh narodnostnih skupin pokazala nepremagana preteklost, pri čemer gre za vprašanje, ki že desetletja čaka na rešitev. Ureditev, za katero stremi deželna politika, se usmerja po humanističnih načelih človekovih pravic, je ugotovil deželni glavar in menil, da so bili v smislu teh načel že v minulih letih sprejeti številni ukrepi za zagotovitev pravic slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Omenil je dvojezično šolstvo, gospodarsko in kulturno pospeševanje ter zagotovitev pravice do uporabe slovenskega jezika pri sodišču in v upravi; ni pa povedal, da ta vprašanja še zdaleka niso urejena tako, kakor bi odgovarjalo določilom državne pogodbe.

Odpri pa je ostalo vprašanje dvojezičnih napisov, je dejal deželni glavar, katerega rešitev ni le mednarodnopravna dolžnost v smislu državne pogodbe, marveč „tudi globoka moralna obveznost za nas vse“. Izpolnitev te obveznosti je potrebna v interesu plodnega sožitja v deželi in ohranitve miroljubnega ozračja na naših mejah.

Izrazil je prepričanje, da bo z iskreno pripravljenostjo za sporazumevanje uspelo gojiti duha strpnosti ter krepiti čut odgovornosti, s tem pa zagotoviti spoštovanje pravic in zakona v korist vseh deželanov. Razumevanje vseh Korošcev naj bi dokazalo, da domovinski patriotizem in gojitev dobre tradicije koreninijo v svetovno odprti in napredni miselnosti, ki je pogoj za reševanje vseh problemov sodobnosti.

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

22. Slovenski ples

ki bo v soboto 13. januarja 1973 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu

Tokrat bo igral za ples znani in priljubljeni

● PLESNI ORKESTER RTV LJUBLJANA pod vodstvom Jožeta Privška in

● narodnozabavni ansambel TRIO BURNIK

Vstopnice po 35 šil. v prodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v pisarni SPZ ter pri večerni blagajni

Slovenska prosvetna zveza

PREDSTAVNIK JUGOSLOVANSKEGA ZUNANJEGA MINISTRSTVA:

Jugoslavija pričakuje, da bo Avstrija v dogovoru z manjšino začela izpolnjevati obveznosti iz 7. člena državne pogodbe

„Zaradi neizpolnjevanja meddržavnih obveznosti Avstrije do slovenske in hrvaške manjšine ne samo da ni odstranjen z dnevnega reda obstoj teh problemov, temveč je imelo to za posledico nastanek netolerantnega vzdušja do slovenske in hrvaške manjšine, ki so ga ustvarile šovinistične in neonacistične sile, katerih aktivnost bi bila Avstrija dolžna po državni pogodbi onemogočiti in prepovedati. Zato ni naključje, da je sklep vlade Kreiskega o izvajanju zakona o dvojezičnih napisih naletel na organizirano akcijo onemogočanja izvajanja tega zakona, ki je po množični udeležbi, nestrpnosti in uporabi fizičnih sredstev za rušenje že postavljenih dvojezičnih označb presenetila celo avstrijsko vlado.“

Tako je poudaril predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Milan Zupan, ko je 21. decembra na redni tiskovni konferenci v Beogradu govoril o jugoslovansko-avstrijskih odnosih. Na vprašanje, kako komentira sedanjost kampanjo v avstrijskem tisku in nekatere izjave kanclerja Keiskega ter zunanjega ministra Kirchschlägerja, je Milan Zupan nadalje izjavil:

„Naravno je, da sta bili Jugoslavija in njena celotna javnost zelo zaskrbljeni zaradi intenzivne protislovenske in protijugoslovanske kampanje v sosednji prijateljski državi, prav tako pa tudi začuden nad tolerantnim stališčem avstrijskih oblasti do udeležencev kampanje in kršiteljev zakona. Če to upoštevamo, ni potrebno izražati začudenja, da so takšni postopki šovinističnih in neonacističnih elementov — neodvisno od njihovega števila in vpliva v političnem življenju dežele — do slovenske manjšine na Koroškem razumljivo spomnili na vse tiste zelo težke situacije, ki so prizadele slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji na predvečer druge svetovne vojne in med njo.“

Predstavnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva je omenil tudi reakcijo na izjavo zveznega sekretarja za narodno obrambo Ljubičiča in naglasil, da ta izjava v tisku ni bila točno objavljena in da je tudi ni mogoče tolmačiti — „v kolikor tega namerno in tendenciozno ne želimo“ — kot grožnjo Avstriji. Pri tem je omenil, da je prav avstrijska stran, in to večkrat, opozarjala, da je močna in neodvisna Jugoslavija činitelj miru, stabilnosti in varnosti na tem območju.

Milan Zupan je dejal, da dejstva najbolje kažejo, da se protislovenska in protijugoslovanska kampanja v Avstriji nadaljuje. Ugotovil je, da Jugoslavija še vedno ni dobila odgovorov niti na aide memoire o prihodu teroristične skupine z avstrijskega ozemlja v Jugoslavijo niti na noto o položaju slovenske in hrvaške manjšine in protijugoslovanski gonji na Koroškem.

„Vsi narodi in narodnosti Jugoslavije so zelo občutljivi do teh vprašanj,“ je poudaril Milan Zupan. „Odgovori avstrijske vlade bi lahko prispevali k izboljšanju nastalega vzdušja, ustvaritvi nujnega zaupanja in premagovanja stanja, ki je nastalo kot posledica dogodkov v Avstriji. Jugoslavija je že ob samem začetku protislovenske in protijugoslovanske kampanje na Koroškem po-

prizadevanja, da bi odgovornost za dogodeke na Koroškem skušali prevreči na drugo stran, kar pa ni v skladu z uradno razglašeno politiko prijateljstva in sodelovanja z Jugoslavijo.“

Jugoslavija pričakuje, da bo Avstrija v dogovoru s slovensko in hrvaško manjšino začela izpolnjevati obveznosti iz 7. člena državne pogodbe, kar bi omogočilo nadaljevanje in izboljšanje odnosov ter sodelovanja med sosednjima prijateljskima državama.“

„Upamo, da je to tudi želja avstrijske vlade,“ je ob koncu izjave naglasil Milan Zupan. „Z izvrševanjem obveznosti iz državne pogodbe in ustvarjanjem pogojev za polno uveljavitev pravic slovenske in hrvaške manjšine, ki jim jih pogodba zagotavlja, bi Avstrija konkretno prispevala k popuščanju napetosti in izboljšanju sodelovanja. K temu prav zdaj težijo v Evropi, to pa še posebej prihaja do izraza v sedanji fazi priprav za konferenco o evropskem sodelovanju in varnosti.“

Le z izpolnjevanjem obveznosti si bo Avstrija spet pridobila ugled

Avstrija je sicer sprejela zakon o dvojezičnih napisih na južnem Koroškem, ni pa v Avstriji nikogar, ki bi bil voljan in sposoben, da poskrbi za izvajanje in spoštovanje tega zakona. Zato na južnem Koroškem tudi ni dvojezičnih napisov. Kljub temu pa se nižji in višji predstavniki Avstrije delajo užaljene, če jih kdo opozori na ta dejstva; postanejo arogantno izpadljivi, če kdo protestira zaradi neizpolnjevanja obveznosti, ki jih Avstriji nalaga državna pogodba. Ali res mislijo, da bodo s tem preslepili mednarodno javnost; ali resno pričakujejo, da jim bo še kdo verjel? Kajti le z doslednim in poštenim izpolnjevanjem mednarodnih obveznosti si bo Avstrija spet pridobila ugled in veljavo.

Tudi v zadnjem času so razne ustanove v Sloveniji oz. Jugoslaviji obravnavale položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Tako je npr. mestna konferenca SZDL Ljubljana izrazila mnenje, da „bi odgovor avstrijske vlade na jugoslovansko protestno noto, ki ga pričakujemo, moral dokazati, da avstrijska vlada ne podcenjuje teh vprašanj in da je pripravljena prispevati k dobrim odnosom med Jugoslavijo in Avstrijo“. Zahtevali so, da mora Avstrija onemogočiti delovanje nacističnih in drugih reakcionarnih sil ter v celoti izpolniti določila državne pogodbe.

Skupščina Rdečega križa Jugoslavije je z obžalovanjem ugotovila, da v Avstriji grobo kršijo najosnovnejše pravice manjšin. Z ozirom na dobre odnose in aktivno prijateljsko sodelovanje med Rdečim križem Jugoslavije in Avstrije je skupščina RKJ pozvala avstrijski RK, naj se pridruži naprednim silam Avstrije, ter izrazila upanje, da bo javno obsodil ravnanje z manjšinami in tako prispeval k demokratičnemu in naprednemu reševanju manjšinskih vprašanj.

Pokrajinski zbor skupščine Vojvodine je v svoji izjavi ob protislovenski in protijugoslovanski dejavnosti v Avstriji poudaril, da skupaj z vsemi narodi in narodnostmi Jugoslavije tudi prebivalci socialistične avtonomne pokrajine Vojvodine podpirajo slovensko in hrvaško narodnostno manjšino v Avstriji pri uresničevanju njihovih pravic, temeljnih na avstrijski državni pogodbi.

Člani kluba koroških Slovencev v Mariboru so na nedavnem koroškem večeru razpravljali o dogodkih na Koroškem. Poudarili so, da vsa javnost odobrava odločno noto, ki jo je poslal zvezni izvršni svet SFRJ avstrijski vladi z zahtevo, da se po 17 letih v celoti izvede člen 7 državne pogodbe. Vendar pa ni pričakovati — so naglasili — da bo avstrijska vlada zadovoljivo odgovorila na jugoslovansko noto, kajti proti temu govorijo dejstva, da se je na Koroškem, odkar je Avstrija z državno pogodbo poslala suverena država, nacionalizem razpasel tako kakor nikjer drugje. „Zato bo vsak odgovor z avstrijske strani imel le naravo zavlačevanja, čemur se je treba izogniti: po zgledu Avstrije v južnotirolskem vprašanju je treba čimprej predati zadevo v rešitev Združenim narodom.“

vindišarjev. Ne vemo, kako dolgo bo večinski narod še dopuščal, da si bo peščica poklicnih hujšakcev samovoljno lastila pravico govoriti v imenu vsega nemške govorečega prebivalstva v deželi. Ponovno in povsem jasno pa je treba povedati, da v komisiji, v kateri bi bili zastopniki Heimat-

vprašanje, v čigavem imenu in v čigavo korist naj bi v njej govoril zastopnik vindišarjev. Prav tako je namreč slej ko prej neznan, kaj bo komisija delala; ali bo obravnavala samo zakon o dvojezičnih napisih ali tudi druga manjšinska vprašanja; ali bo omenjeni zakon le skušala nekoliko bolj u-

provi priložnosti odlikoval s svojo „Zahvalo domovine“, ki je tako po dokončni sestavi kot še posebej po svojem namenu in svojih nalogah bila in vse do danes ostala velika uganka. Mislimo, da bi se njeni tvorci lahko brez škode zgedovali po podobni ustanovi v Italiji, ki je sicer precej dolgo, vendar uspešno iskala in tudi našla sprejemljive oblike reševanja južnotirolskega vprašanja. Predvsem pa bi morali vedeti in upoštevati (kakor to sami zelo dobro prakticirajo v primeru Južne Tirolske), da dokončno sodbo o tem, kdaj je rešitev manjšinskega vprašanja zadovoljiva, more dati edino prizadeta manjšina sama.

Za pravno državo velja, da je pravo nedeljivo, da mora pravica veljati za vse enako. Kar zahteva Avstrija za svojo manjšino v Italiji, to mora priznati tudi manjšinam na svojem ozemlju. Dosedanja praksa dvoilične morale in dvovrstne pravice je naši državi prizadejala že veliko škode na njenem mednarodnem ugledu. To škodo bo popravila šele tedaj in samo s tem, da bo dejansko ravnala kot pravna država.

Velika uganka - komisija

diensta ali kakšne včlanjene organizacije, koroški Slovenci nimajo kaj iskati. In še posebej je treba naglasiti — in sicer v smislu načela, ki ga zastopajo Združeni narodi — da more v imenu in v korist narodnostne skupnosti govoriti le tisti, ki se k tej skupnosti priznava in se aktivno zavzema za njen obstoj, nikakor pa oni, ki se svoje narodnostne pripadnosti sramuje, se ji odpove ter se izreče za asimilacijo.

Vendar pa v zvezi z omenjeno komisijo ni ostalo odprto samo

POŠIROKEM SVETU

BELFAST. — Lanskoletna bilanca državljanske vojne na Severnem Irskem je več kot tragična: življenje je zgubilo namreč 467 oseb, od tega 323 civilistov, 102 vojakov, 24 pripadnikov obrambne enote v Ulsteru ter 17 policistov. Pa tudi novo leto se je v tej težko preizkušeni deželi začelo s krvavimi spopadi in človeškimi žrtvami.

BEOGRAD. — Predsednik jugoslovanske vlade Džemal Bijedić je za leto 1973 navedel naslednje poglavitne naloge: odločno za povečevanje gnotne osnove samoupravljanja, odločno uresničevanje stabilizacijske politike, povečanje družbenega proizvoda za 6 do 7 odstotkov, potrošnja mora rasti počasneje kot proizvodnja, zaposlenost se mora povečati za 3 do 3,5 %, struktura investicij po srednjeročnem planu, hitrejši razvoj manj razvitih predelov države. V zunanji politiki pa bo Jugoslavija trdno ostala na svojih dosedanjih načelih, ki so splošno znana in priznana kot aktivna politika za utrjevanje miru ter prijateljskega sodelovanja med narodi.

KAIRO. — Kitajski premier Ču En Laj je izjavil, da kitajsko ljudstvo v celoti podpira pravični boj arabskih držav za vrnitev zasadenih ozemelj. „Verujemo v pravičnost vaše stvari,“ je naglasil predsednik kitajske vlade v izjavi za arabski tisk. „Vaš boj za vrnitev zasadenih ozemelj je časten boj in uživa našo podporo in podporo vseh narodov, ki se še bojujejo za svoje pravice.“ Ču En Laj je trdno prepričan, da bodo izraelski okupatorji premagani in da bo Egipt spet suveren gospodar zdaj zasadenega ozemlja. Med svojo afriško turnejo v letošnjem letu bo Ču En Laj obiskal tudi Egipt.

TRST. — Poslanci neofašistične MSI so v komisiji za šolstvo rimskega parlamenta ponovno preprečili obravnavo zakonskega osnutka o slovenski šoli po skrajšanem postopku. Dokument sta že v pretekli mandadni dobi predložila slovenski komunistični poslanec Albin Škerk in demokristjanski poslanec Belzi, vendar zaradi predčasne razpusta parlamenta ni bilo časa za njegov sprejem, čeprav ga je tedanja Colombova vlada podpirala. Predstavniki vseh strank so se strinjali, da zakonski osnutek lahko dajo v parlamentarno razpravo po hitrem postopku, kar pa so zdaj onemogočili neofašisti, ker poslovnik predvideva, da mora biti stališče komisije soglasno. Tako so neofašisti kot dosledni nasprotniki vsake pobude v korist slovenske narodnostne skupnosti v Italiji tudi zdaj preprečili, da bi bil zakon o slovenskem šolstvu sklenjen v najkrajšem času.

VARŠAVA. — Poljaki so v lanskem letu za cigarete in tobak izdali 14 milijard zlotov. Glede na to, da je na Poljskem 33 milijonov prebivalcev, to pomeni, da je vsak kadilec povprečno porabil po 287 zlotov. Ker se kajenje čedalje bolj širi tudi med mladino, ni čudno, da je Poljska po porabi tobaka na tretjem mestu v Evropi, takoj za Veliko Britanijo in Švico.

NEW YORK. — Program OZN za razvoj je sklenil, da bo dal izdelati podrobne tehnične raziskave za zgraditev 2250 kilometrov dolge ceste čez puščavo Saharo. Projekt v vrednosti 12,3 milijona dolarjev bodo izdelale firme iz Češkoslovaške, Kanade, Francije in Italije, sodelovale pa bodo tudi štiri afriške države — Alžirija, Mali, Niger in Tunizija.

RIM. — Italijanska industrija igrač je lani izdelala za 150 milijard lir blaga, tako da se je Italija uvrstila na prvo mesto med državami proizvajalkami igrač. Skoraj tretjino igrač so izvozili v Francijo, Zvezno republiko Nemčijo in Ameriko ter druge zahodnoevropske države.

ZAGREB. — Na jasi v zagrebškem Tuškancu, nasproti hiše, v kateri je preživel zadnja leta, so odkrili spomenik velikemu hrvaškemu pesniku, predsedniku ZAVNOH in predsedniku prezidija hrvaškega sabora Vladimiru Nazoru. Spomenik je izdelal kipar Stjepan Gračan. Ob odkritju je predsednik sabora Jakov Blažević med drugim dejal: „Ko je Nazor pred 30 leti odšel v partizane, da bi z njimi delil usodo, je pesniško besedo spremenil v veličastno, neponovljivo človeško dejanje. Ta dan je Nazor, pesnik in partizan, začel nesebično vlagati vse svoje plemenite človeške ideale, vso svojo moralno in fizično moč v graditev temeljev nove revolucionarne ljudske oblasti.“

WASHINGTON. — Kratko pred koncem minulega leta je umrl nekdanji ameriški predsednik Harry Truman. V uradnem življenjepisju je navedena vrsta zgodovinskih dogodkov, povezanih z njegovim imenom. Od vseh odločitev, ki jih je Truman kdaj sprejel, pa bo v zgodovini človeštva ostala za vselej v spominu tista iz leta 1945, ko je ukazal vreči atomski bombi na japonski mesti Hirošima in Nagasaki, kjer je na stotisoče ljudi zgubilo življenje.

Tradicionalni koroški kulturni dnevi

pomembna manifestacija slovenske kulture in znanosti na Koroškem

O vprašanju izseljevanja koroških Slovencev je govoril dr. M. Grilec. V svojem obširnem referatu je nakazal predzgodovino izseljevanja, ko so nemško-nacionalne organizacije že v 19. stoletju začele načrtno spreminjati etnično podobo južne Koroške. S pomočjo „Südmarke“ in gospodarskih podjetij so po prvi svetovni vojni razširile svojo dejavnost Slovincem sovražne ustanove, med katerimi je predatelj posebej omenil Kärntner Heimatbund kot predhodnico današnjega Heimatdienst. Interesi nemškega rajha, da pritegne Jugoslavijo na svojo stran, so po priključitvi Avstrije še nekaj časa obvarovali koroške Slovence pred najhujšim. Po napadu na Jugoslavijo pa je prišlo do množičnega preganjanja koroških Slovencev, ki jim je bila že prej zabranjena kulturno-prosvetna dejavnost. M. Grilec je govoril tudi o ogromni škodi, ki so jo utrpeli koroški Slovenci in za katere popravilo so se morali zlasti izseljenci boriti še dolga leta po vrnitvi iz pregnanstva. Svoje predavanje je zaključil s kratkim orisom procesa proti glavnemu krivcu izseljevanja Maier-Kaibitschu ter poudaril, da je ta proces pokazal odnos koroških oblasti do nacističnih zločinov.

Zakon o dvojezičnih napisih je v vseh podrobnostih prikazal vladni svetnik dr. P. Apovnik. Orisal je nastanek zakona in govoril o obsegu njegove veljavnosti, pri tem pa obdelal tudi načela določanja krajev, ki naj bi v smislu zakona dobili dvojezične napise. Pri interpretaciji termina „topografija“ je predavatelj ugotovil, da spadajo pod oznako „topografski napis“ tudi napisi na uradnih in javnih ustanovah. Kritično je osvetlil pomanjkljivosti sedanjega zakona in poudaril, da mora biti cilj spremembe tega zakona „doseči skladnost z državno pogodbo, in sicer s črko in z duhom 7. člena“. To pa pomeni, da bi moral spremenjeni zakon priznati in uveljaviti teritorialni princip, opustiti zahtevo po sorazmerno znatnem številu slovenskega prebivalstva, jasno določiti stvarni in krajevni obseg veljavnosti v smislu podpore manjšini in ne izmikanja obveznostim, ki izvirajo iz državne pogodbe, in končno zagotoviti dejansko izvajanje zakona, če potrebno, tudi proti odporu Slovincem nasprotnih sil. Sedanji zakon vsekaror ne pomeni rešitve odprtih problemov glede dvojezičnih topografskih napisov, zato je ta problem ostal odprt, nerešen, je dejal dr. Apovnik, ki je dalje menil: Interpretacija člena 7 v zvezi z zakonom o dvojezičnih napisih po zveznem zakonodajalcu in uradu zveznega kanclerja oz. zvezni vladi je nepravilna in ne odgovarja duhu in črki državne pogodbe, zato je logično, da smo se koroški Slovenci kot prizadeti obrnili na matično državo, da sproži internacionalizacijo tega problema in v tej zvezi v smislu 35. člena državne pogodbe izposluje avtentično interpretacijo določb avstrijske državne pogodbe v zaščito slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem ter pospeši tej avtentični interpretaciji odgovarjajoče izvajanje zaščitnih določil.

Na predavanje dr. Apovnika je navezal svoj izvajanja A. Malle, ki je govoril o popisih prebivalstva po drugi svetovni vojni. Posebno je poudaril, da so popisi prebivalstva v prvi

in drugi avstrijski republiki pojmovali kot „občevalni jezik“ vedno nekaj drugega, od jezika, ki ga posameznik uporablja v družinskem krogu pa do jezika, ki se uporablja v izvedbenem življenju. Kakor znano, temelji izbira krajev, ki naj bi po zakonu od 6. julija 1972 dobili dvojezične napise, na podatkih ljudskega štetja iz leta 1961.

Za raziskovalni kolektiv (Janko Malle, Jože Messner, Folti Sima in Malči Strauss) je podal poročilo Janko Malle. Raziskovalni kolektiv je podal socioekonomsko in prostorsko analizo južne Koroške na primeru ene vasi, in sicer Slovenjega Plajberka, kjer so študentje ob finančni podpori Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in strokovni pomoči geograf-

njem manjšinske zaščite. Dr. Tone Zorn je govoril o mednarodnih vidikih koroškega vprašanja od časa druge svetovne vojne do avstrijske državne pogodbe. Pri tem je posvetil posebno pozornost določilom 7. člena državne pogodbe ter razčlenil gradivo, ki je nastalo ob raznih konferencah zaveznih sil z zastopniki Avstrije. Poudaril je, da avstrijska državna pogodba ne uporablja izraza „sorazmerno število“ kot predpogoja za izvajanje 7. člena. Godbi in njenih manjšinskih določil. V svojem govoru je govoril o avstrijski državni poročilu, ki je podrobno in kritično ocenil, kaj je oziroma kaj ni Avstrija doslej izpolnila v zvezi s 7. členom državne pogodbe, poleg tega pa je obširno prikazal tudi delovanje raznih

priznala pravice, kot jih zahteva za svojo manjšino v Italiji.

Zadnji dan je govoril J. Wakounig o lanskim političnim jeseni v koroškem nemškem časopisu ter analiziral poročanje posameznih listov o dogodkih okoli dvojezičnih napisov. Dr. Erik Prunč je predaval o teoriji vindišarjev z vidika jezikovne komunikacije ter poudaril, da slovi vsa ta teorija na polresnicah, kajti tudi pri drugih jezikih se pojavljajo enake komunikacijske ovire med knjižnim jezikom in narečji. S svojimi izjavami je dokazal, da propagandna za širjenje vindišarstva nasprotuje določilom državne pogodbe in je torej protizakonita, zato zanj ne bi smelo biti mesta v državi, ki se rada sklicuje na svojo pravno ureditev.

Koroški kulturni dnevi so bili zaključeni z ekskurzijo v Krko, kjer je umetnostni zgodovinar Janez Höfler v predavanju, ki je vsebovalo marsikatero novo opažanje, opisal umetnostno zgodovinske zanimivosti krške stolnice, mariborski pomožni škof Vekoslav Grmič pa je govoril o krški škofiji in Slovincih. Oporozil je na vrsto problemov, ki so bremenili in deloma bremenijo odnose med krško škofijo in koroškimi Slovinci. Svoja izvajanja je zaključil z upanjem, da bodo sklepi lanske sinode končno le privedli tudi do izboljšanja teh odnosov.

Obiskovalci 4. Koroških kulturnih dni so v diskusijskih prispevkih nakazali še vrsto perečih vprašanj koroških Slovencev. Tako je več diskutantov poudarilo potrebo po večji samozavednosti našega človeka. Okrajni nadzornik R. Vouk je v svojem iznajanju nakazal, da informacijska komunikacija deželni arhiv — Heimatdienst očitno še vedno zelo dobro funkcionira. Spregovoril je tudi o poimenovanju krajev na Koroškem v nemščini in slovenščini ter opozoril na navedbo krajevnih imen na šolskih zemljevidih samo v nemščini tudi za kraje na jugoslovanskem ozemlju. Dr. V. Inzko je s svojo izjavo, da morajo koroški Slovenci z zaupanjem pričakovati delo komisije, ki naj bi obravnavala vprašanja slovenske manjšine, ostal precej osamljen, medtem ko je dr. P. Apovnik v imenu ZSO poudaril, da je plodno delo v tej komisiji pričakovati le tedaj, če bodo izpolnjeni tudi pogoji, ki so jih tozadevno sporočili koroški Slovenci.

V glavnem moremo zabeležiti, da so bili 4. Koroški kulturni dnevi uspešni. Ne moremo namreč soglašati z mnenjem, da odvzamejo aktualna politična vprašanja kulturnim dnevom njihov značaj in pomen, zlasti tedaj ne, če so predavanja povsem znanstvenega značaja. Aktualna politična vprašanja pač zapuščajo svojo sled tudi v kulturnem življenju vsakega naroda, so sestavni del njegovega kulturnega razvoja. Ravno to spoznanje pa je rodilo tudi večkrat poudarjeno potrebo po stalnem proučevanju raznih problemov slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, kar bi mogel opravljati le znanstveno-raziskovalni inštitut. Zato je povsem razumljivo, da je bila tudi na zadnjih Koroških kulturnih dnevih ponovno postavljena zahteva po ustanovitvi takega inštituta, ki bi potem lahko prevzel tudi skrb za pripravo in izvedbo tradicionalnih Koroških kulturnih dni.

Četrtri Koroški kulturni dnevi, ki so potekali od 27. do 29. decembra lanskega leta v Celovcu, so bili pomembna manifestacija slovenske kulture in umetnosti na Koroškem, še posebej pa so odražali zadnje dogodke okoli slovenske manjšine. Aktualna vprašanja so privabila v predavalnico delavske zbornice veliko število poslušalcev.

V imenu pripravljalnega odbora je goste pozdravil dr. J. Zerzer. Med navzočimi so bili jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej, predstavniki ljubljanske univerze in predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij na Koroškem. V imenu ljubljanske univerze je spregovoril predsednik univerzitetnega sveta prof. P. Kobe kot zastopnik rektorja, dekan filozofske fakultete, katere profesorji že od vsega začetka sodelujejo na Koroških kulturnih dnevih, pa je ugotovil, da je vsako sprenevedanje o slovenskem jeziku in kulturi obsojeno na posmeh, kajti slovenščina je danes upoštevana že na številnih univerzah po vsem svetu.

Razveseljivo je bilo, da so pri zadnjih Kulturnih dnevih že večino predavanj prevzeli koroški Slovenci sami. Pokazalo pa se je, da bo k sodelovanju treba še bolj pritegniti tudi strokovnjake izvenfilozofskih področij, kot so npr. sociologi, pravniki, ekonomisti in drugi.

skega inštituta ljubljanske univerze v minulih poletnih počitnicah zbirali gradivo. Na podlagi zbranega gradiva je kolektiv za gorsko-kmečko vas Slovenj Plajberk med drugim ugotovil: proces preseljevanja kmečkega prebivalstva je bil v zadnjih 10 letih izredno intenziven, tako da se o čisto kmečkih gospodinjstvih skoraj ne da več govoriti, večina kmetov se je specializirala na živinorejo, bivše njive so opustili in jih spremenili v travnike, slabše pašnike pa na veliko prerašča gozd; turizem, ki je zaživel zadnja leta na podlagi izboljšave prometnih zvez, kmečkemu prebivalstvu ne daje toliko dohodkov, da bi lahko živelo samo od tega; v zasebnih sobah letujejo le socialno šibkejši sloji, lastniki in uporabniki vikendov pa domačemu prebivalstvu skoraj ne nudijo nobenega zasluga; lastniki vikendov pripadajo socialno višjim slojem, večinoma prihajajo iz Borovelj in Celovca, deloma pa si postavljajo svoj vikend v Slovenjem Plajberku tudi tuji državljani; število lastnikov vikendov bo kmalu preraslo število domačih gospodinjstev; odseljevanje v gravitacijska centra Borovlje in Celovec se nadaljuje.

Drugi dan je bil posvečen predvsem vpraša-

protislovenskih organizacij na Koroškem. Predsednik ZSO dr. Franci Zwitner je v svojem referatu o manjšinski zaščiti pri nas in drugje naglasil potrebo po internacionalizaciji vprašanja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem in dejal, da organizaciji koroških Slovencev ne mislita opustiti začete poti internacionalizacije. Svetozar Polič je predaval o položaju narodnih manjšin v Jugoslaviji ter je nakazal širokogrudno in res sodobno reševanje manjšinske problematike posebno v Sloveniji. Tajnik NskS dipl. jur. Filip Warasch je končno nakazal pravni položaj avstrijske manjšine v Italiji ter orisal nastanek tako imenovanega „paketa“ in operacijskega koledarja. Med drugim je omenil, da južni Tirolci navajajo kot zadnje ljudsko štetje, ki ga priznava, popis iz l. 1910, torej še iz časov monarhije. Zato se koroški Slovenci lahko upravičeno čudimo prizadetosti avstrijskih oblasti, kadar se prav tako sklicujemo na ljudsko štetje iz leta 1910 (tudi tukaj znana dvojična morala in dvojna merila). Italija sicer še ni izvedla vseh obveznosti, ki izvirajo iz „paketa“, vendar pa bi imela Avstrija več kot dovolj vzrokov, da bi tudi manjšinam na svojem ozemlju

TONE SVETINA

155

UKANA

DRUGA KNJIGA

Novljan je bil v svojih ocenah dokaj oster in kritičen. Bil je preveč človeških žrtv — zaradi okornosti poveljevanja v večjih bojih, ki so zahtevali čvrsto povezanost in vztrajanje posameznih enot na položajih. Nekatera poveljstva so se togo držala partizanske taktike in z enotami zapuščala položaje, če je grozila premoč. To pa je povzročalo neuspehe celotnega napada. Nadalje so obravnavali povezavo zaledja. Težko je bilo prehranjevati vsak dan številnejšo vojsko z živili iz povsem izčrpanih predelov. In še nekaj: poveljniki so večkrat nadomestili pomanjkanje vojaškega znanja z osebno hrabrostjo in padali brez potrebe. Nižja poveljstva niso še osvojila novih metod.

Pemc in Blisk sta poslušala razpravo mladih mož. Pemc se je čudil njihovi vnemi in samozavesti. Mnoge je poznal še kot borce in mitaljezce, zdaj pa so bili komandanti in komisarji brigad. Nehote si je zastavil vprašanje, ali se da pomanjkanje izkušenj in znanja nadomestiti s hrabrostjo in inteligenco, in obratno, če se da nadomestiti pomanjkanje hrabrosti in občutka z izkušnjo ter šolskim znanjem. Zelel si je, da bi njegovi ljudje združevali oboje. Delali so napake, toda učili so se na njih in rastle v smelo, vsak dan bolj udarno vojsko.

To uspešno posvetovanje so prekinili novi nemški sunki proti srcu osvobojenega ozemlja. Štab korpusa je bil prisiljen poslati poveljnika k brigadam na položaj, kjer je

bobnenje topov naznanjalo, da se je sovražnik resno zganil.

Medtem ko je Pemc čakal svoje diverzante in urejal poročila, je zapisal v svoj vojni blok:

„Nujno je usposobiti enote za naglo koncentracijo za napad in tudi za prav tako naglo razkropitev. Obenem pa jih moramo izuriti za uporno in sistematično obrambo. Vsa štiri leta bojov stojimo iz dneva v dan pred vprašanjem, kako se vojskovati z majhno, slabše oboroženo vojsko proti napadalcu, ki je s tehniko in ljudmi v občutni premoči.“

Zdelo se mu je, da je našel sam v sebi odgovor tudi na to vprašanje.

Do večera so se njegovi diverzanti zbrali. Z nočjo se je bobnenje umirilo. Pemc je vzel s seboj zaupnega orožarja korpusa Mihajla pa Toma in Bliska, Polde pa nekaj nosačev, in odšli so v podzemski bunker, kjer je bilo skrito angleško razstrelivo. Po dveh urah hoda so se vrnili težko natovorjeni v divjino nad Laznim, kjer se je zadrževal štab korpusa.

Pemc je dobil od intendantov teleče stegno. Zakurili so ogenj in posedli okoli njega. Malokrat so se videli, in še takrat so se kmalu razšli, zato so si ob takih priložnostih pripovedovali svoje nenavadne doživljaje.

Rus Mihajlo se je sklanjal k ognju in vrtil na palici velik kos mesa. Odsvit plamena se je poigraval na njegovem resnobnem obrazu in zdelo se je, da se je močno postaral. Nekaj časa ni bilo o njem niti sledu. Ob miniranju pristaniških naprav v Trstu so ga pri izhodu iz mesta zajeli Nemci.

„No, kako je bilo, Mihajlo?“ ga je vprašal Pemc.

„Slabo,“ je odgovoril redkobesedni Rus. „Aretirali so me in zaprli. Na srečo sem imel ponarejeno izkaznico, ki si mi jo ti priskrbel. Ta me je rešila.“

Hladnokrvno je lagal Nemcem, da se je zatekel pred

partizani na Kras in da prekupčuje s hrano. Bil je v civilu, pa jim je bil kljub temu sumljiv. Po nekaj dnevih v ječi se je zanj pozanimal Abwehr. Z oficirjem, ki ga je zasliševal, je prišel poročnik Kettner, ki je vodil skupino Abwehrovih specialistov za protipartizansko vojno. Že nekaj mesecev so strahovali Kras z drznimi vpadi. Dolgo ga je spraševal o krajih in ljudeh po Krasu. Potem so mu dali na izbiro, da gre h Kettnerjevi skupini za vodnika ali pa v smrt. Jasno, da je privolil v prvo. Že naslednjega dne se je znašel v Kettnerjevi postojanki. Nekaj dni so ga opazovali in bili do njega nezaupljivi. Kmalu pa je prebil led nezaupanja. Bal se je samo prvega pohoda na Kras, ker ga je poznalo nič koliko ljudi in bi se lahko kdo izmed njih nehote izdal. Razmišljal je, kako bi postojanko poglaval v zrak in pobegnil, a ni imel te možnosti.

„Kako pa so oboroženi in kakšno taktiko imajo?“ je vprašal Tomo.

„Oboroženi so do zob. Akcij imajo malo, vsaka pa je dobro premišljena in pripravljena. Ta enota se ne giblje po poteh in ne po stezah. V glavnem hodijo ponoči in pričakajo dan že v sadi. Tudi preoblačijo se v partizane. Dovolj prostega časa imajo. Takrat kvartajo, kockajo in obiskujejo tržaške cipe. Precej tudi ropajo, kot vsaka vojska, ki ima povsem proste roke.“

„Tega Kettnerja moramo prej ali slej spraviti s sveta. Na Krasu je našim zvezam in našim aktivistom prizadejal ogromno škode. Oviru tudi preskrbovanje s hrano.“

„To je nevarno, grob in zvit tip, ki drži svoje ljudi v slepi pokorščini, hkrati pa jim dovoli vse. Sklenil sem bil, da ga bom spravil s sveta. Toda tokrat mi ni uspelo. Ob prvem pohodu na Kras sem jo pobrisal od te družine. Zgodaj jutraj smo se še v temi privlekli v borov gozdič. Naslednji dan bi morali napasti vas, kjer je bilo predvideno posvetovanje naših aktivistov. Bili smo v predelu,

Visoka priznanja za sodelovanje v protifašističnem boju

Jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej je v okviru posebne svečanosti, ki je bila 21. decembra 1972 v prostorih generalnega konzulata, izročil skupini avstrijskih državljanov slovenskega in nemškega jezika visoka priznanja, s katerimi jih je odlikoval jugoslovanski predsednik Tito za sodelovanje v protifašističnem boju. Skupaj je bilo odlikovanih 32 oseb, med njimi 6 aktivnih udeležencev narodnoosvobodilne borbe, drugi pa so svojci med vojno padlih protifašističnih borcev.

V kratkem nagovoru je generalni konzul Lubej dejal, da je to prva skupina tistih avstrijskih državljanov slovenskega in nemškega jezika, ki jih je predsednik SFRJ Josip Broz-Tito odlikoval s priznanjem za sodelovanje v narodnoosvobodilnem boju jugoslovanskih narodov, za doprinos k skupni zmagi nad fašizmom ter za zблиževanje in prijateljstvo med narodi.

„Tudi danes, četrta stoletja po koncu druge svetovne vojne, je med nami živa in prisotna neumorna in zagnana gorečnost in predanost vas borcev in padlih tovarišev iz vaših družin, ki so dali vse, kar so imeli, da bi živeli mi v miru in svobodi,“ je poudaril generalni konzul Lubej. „Spomin na njih in na njihovo žrtve naj nam bo opomin in vzpodbuda, da vztrajamo v boju za cilje, za katere so se žrtvovali, v boju proti fašizmu, za zблиževanje in prijateljstvo med narodi, kakor povsod po svetu, tako še posebno tukaj na tem prostoru, kjer so se borci bojevali in padali za svobodo in demokracijo tu živčnega slovenskega in avstrijskega naroda, za prijateljstvo in enakopravno sodelovanje med vsemi narodi.“

V imenu odlikovancev se je zahvalil Peter Tatschl, pripadnik 1. avstrijskega bataljona, ki je naglasil, da je bila čast boriti se v sklopu jugoslovanske narodnoosvobodilne vojske.

Med odlikovanimi je večje število članov naših zavednih slovenskih koroških družin, prav tako pa je bilo odlikovanih tudi več pripadnikov večinskega naroda v deželi.

Vsem odlikovanim čestitamo k visokemu priznanju!

Plešerka – Hodiše

Pred nedavnim smo pospremili na hodiško pokopališče Ano Tusch, p. d. Robčeva mater iz Plešerke. Odkar ji je pred letom dni umrl mož, se ji je njeno zdravstveno stanje vedno bolj slabšalo, dokler ni pred nedavnim nehala biti njeno blago srce.

Njeno življenje ni bilo z rožicami posuto. Zaradi njene narodne zavesti je v času nacistične strahovlade morala deliti usodo številnih koroških rodoljubov, katere so tedanje oblasti pregnale iz rodne zemlje v Nemčijo, kjer so živeli brezpravno življenje podčloveka. Kljub težavam, v katerih se je nahajala s svojo družino, pa je bila rajna vedno vedrega značaja. Zaradi te lastnosti je lažje prestajala težave in se lažje prebijala skozi nevarnosti življenja. Po vojni, ko se je Robčeva družina vrnila na svoj dom ob Hodiškem jezeru, se je z družino posvetila izgradnji doma, hkrati pa se je z vso vnemo vključila v boj za ohranitev slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Ob odprtem grobu so se od nje

poslovlili številni pogrebci, med njimi sotrpini — izseljenci. Velika množica žalnih gostov je bila zgovoren dokaz, kako priljubljena je bila Robčeva mater pri svojem ljudstvu. Pogrebne obrede je opravil domači župnik Kaselj, ki je orisal življenjsko pot pokojnice. V imenu bivših sotrpinov se je od pokojnice poslovil predsednik Zveze slovenskih izseljencev Lovro Kramer in ji položil venec ob odprli grob. Od drage pokojne pa so se poslovili tudi pevci Slovenskega prosvetnega društva „Zvezda“ v Hodišah.

„To je Koroška“

Pred nedavnim so gospodinjstva na južnem Koroškem prejela po pošti tiskovino z naslovom „Das ist Kärnten“. Gre za osemstranski časopis, ki ga je izdajatelj imenoval „berilo za informacijo“. Izdajatelj je — po impresumu — Milan Wieser v Čahorčah pri Kotmari vasi, za vsebino pa po tiskovnem zakonu odgovarja Jan-ko Messner iz Celovca.

List ima namen, da bi tudi nemško govoreče prebivalce naše dežele seznanil z nekaterimi podrobnostmi in vprašanji koroških Slovencev, kot so se pojavila zlasti po lanskoletni „vojni“ okoli dvojezičnih napisov.

Posamezni prispevki obravnavajo primere družbenega pritiska (ponatis članka iz Slovenskega vestnika), vprašanje „windischarstva“ in predvsem dogodke okoli že omenjenih napisov. Pri tem pisci ostro kritizirajo zlasti pristojne varnostne oblasti, hkrati pa skušajo nakazati tudi vzroke oziroma krivdo za take pojave.

Ta povsem iz zasebne pobude porojena publikacija je nedvomno koristen prispevek k seznanjanju večinskega naroda s problemi manjšine. Ravno medsebojna obveščenost pa je gotovo najboljša pot k reševanju odprtih vprašanj.

Prijatelji zamejskih Slovencev so spet poživili svoje društvo

Pred nedavnim je imelo Društvo prijateljev zamejskih Slovencev v Mariboru občni zbor. Na njem so med drugim zahtevali izdatnejšo pomoč zamejskim, predvsem koroškim Slovincem. Poudarili so, da Avstrija in Nemčija dnevno pomagata nemški manjšini na Južnem Tirolskem, medtem ko Jugoslavija še vedno ostaja na ravni prosvetarske pomoči, ki pa tudi ni zadostna. Občnega zbora so se udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in general Jaka Avšič. Delegati so izvolili novo petnajstčlansko predsedstvo društva.

Po dvehletnem molku je obnovljeno Društvo prijateljev zamejskih Slovencev tudi že izvedlo prvo večjo akcijo. Priredili so uspešen študentski izlet na Koroško, ki so se ga poleg predstavnikov Društva prijateljev zamejskih Slovencev udeležili tudi študentje Katedra in številni mariborski študentje. Med drugim so si ogledali vojvodski prestol na Gosposvet-skem polju, v Celovcu so obiskali sedeža obeh osrednjih slovenskih organizacij, obe slovenski knjigarni in slovenski dijaški dom, po ogledu Celovca so se odpeljali v Bilčovs, od tam pa preko Pliberka nazaj v Maribor. V Bilčovsu in Pliberku so se študentje pogovarjali s predstavniki koroških Slovencev. Na razgovorih je prišlo do izraza, da so čvrsti stiki med koroškimi Slovenci in matično državo najvažnejši faktor pri izbojevanju pravic, ki nam gredo po državni pogodbi.

Spomladi namerava Društvo zamejskih Slovencev organizirati še več podobnih izletov.

Bistrica v Rožu

Pred božičnimi prazniki smo spremili k zadnjemu počitku komaj 28 let starega Aleša Einspielerja iz Bistrice v Rožu. Pokojni Aleš je bil komaj 13 mesecev poročen, ko je podlegel zahrbtni bolezni. Zapustil je ženo Marijo in mater Katarino v globoki žalosti. Obema izrekamo naše globoko sožalje.

Kdor pozna zgodovino Einspielerjeve družine, lahko mirne vesti sklepa, da je smrti Aleša krivo nečloveško ravnanje gestapovcev z materjo Katarino med drugo svetovno vojno. Ko je bila Katarina noseča z danes že pokojnim Alešem, so ji na domu gestapovci ustrelili moža Aleša Einspielerja. Umreti tako mlad je nekaj nenavadnega. Zato prevladuje mnenje, da je Aleš imel klice smrti v sebi že od tedaj, ko je bil v materinem telesu. Kaj vse je pretrpela mati Katarina v času nosečnosti, je nečloveško. 6. maja 1944 — ko je gestapovec Rath prišel iz Celovca in brez vsakega povoda ustrelil Aleša Einspielerja, Florija Križnika in Valentina Schwarza, tri nerazdružljive tovariše — ne bomo nikoli pozabili. Edini greh, ki so ga imeli, je bil, da so bili Slovenci. Da so Katarini ubili moža, ko je bila noseča, še ni bilo dovolj, tudi njo so aretirali in jo vtaknili v zapore. Nacisti na Bistrici so govorili o Lekšovi ženi, če bo rodila fanta, ga bodo po porodu zastropili, če bo pa deklica, jo bodo dali v „NSV Heim“. Tako temeljito, kakor so govorili, le niso mogli zatreči Einspielerjeve krvi, ker jim je oborožena in stalno naraščajoča partizanska vojska prekrizala načrte. Einspielerjeva žena Katarina je 2. januarja 1945 v vojaški bolnici Karawankenhof rodila fanta in mu dala ime ubitega očeta Aleša. Po porodu so jo z neboljenim Lekšijem prepe-ljali v bolnico pri Gospej Sveti. Tam je gestapo še vedno stregla po življenju malega Lekšija; mati ga je morala večkrat skrivati v hladnih in vlažnih hramih tamkajšnje cerkve.

Kdor dobro pozna zgodovino te težko prizadete slovenske družine, se mu nehotе vsiljuje misel, da je v usodi obeh Lekšijev neka podobnost — oba sta umrla mlada in nenavadne smrti: oče je moral umreti mlad in nasilne smrti, njegov sin Lekš pa prav tako mlad in poln nad, na posledicah vojnih grozodejstev takratnega režima.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

predavanje o Lužiških Srbih

v Vzhodni Nemčiji

v nedeljo 7. januarja 1973 ob 14.30 uri pri Brezniku v Pliberku.

Predavatelj: vladni svetnik dr. Pavel Apovnik in predsednik SPZ Hanzej Weiss.

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na uprizoritev igre

LOVSKI TAT

v soboto 6. januarja 1973 ob 19.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Gostuje igralska skupina Slovenskega prosvetnega društva Radlše.

Na prireditve vabimo posebno lovce ter vse prijatelje in ljubitelje odrske umetnosti.

Odbor

Dom v Tinjah vabi na

tečaj za kmete

v torek 9. januarja 1973 ob 8.30 uri.

Predavajo: prof. dr. Vinko Zwitter, ravnatelj dipl. inž. Franci Einspieler, sodnik dr. Janez Gregori.

Tečaj za življenje

za žene in matere: 11. — 14. januarja 1973

za moške in očete: 18. — 21. januarja 1973.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

kjer mi je bila poznana vsaka ped zemlje. V jutranjem mraku sem ubil stražarja in vrgel med dremajoče dve ročni bombi. Potem so kot nori nabijali za menoj, toda zaman.

Opozoril sem naše, in preden so obkolili vas, smo vsi skupaj izginili v gozdu. Zbral sem vse oborožene, nato smo hudiče čakali v zasedi. Toda niso se vračali po poti, kjer smo bili prišli.”

„Mene pa so zahajkali v Brdih,“ je dejal Tomo. „Trije minerci smo se motovili okoli soških mostov in po solkan-ski postaji. Čez dan smo ležali v vinogradu onkraj Sabotina. Nameravali smo se odpraviti malo dlje proti Furlaniji. Pod nami se je je policijski šolski bataljon. Prav nič nam niso bili mar ne njihovi strelji ne povelja. Okoli poldne pa nas je odkrila patrolja, ki je prišla nad sadje. Mimogrede smo posekali štiri moše, drugi pa so se razbežali. Ti so nam pripeljali na vrat ves bataljon. Preden smo se umaknili v vrh skalovja, je enega mojih ubil rafal. Tik pod grebenom pa se je zgrudil smrtno zadet še drugi miner. Prig-nali so me prav do vrha. Ustavil me je prepad, ki pada proti koritu Soče. To je golo, z redko travo poraslo skalovje, razbito in prevrtljeno še od prve svetovne vojne. Brez pomišljanja sem se spustil v prepad. Preden so bili preganjenci za menoj, sem se po ozki policijski povzpel do skalne jame, se zavlekel vanjo in se zagrabil za nekaj kamni. Kmalu so bili za menoj. Streljali so in metali ročne bombe. Nekaj se jih je spustilo v skalnato pobočje in pre-skovali so kaverno za kaverno. Pripravil sem se na naj-hujše. Tik pod grebenom so odkrili ranjenega tovariša. Z gromozanskim vpitjem me ga privlekli na rob prepada in ga pahnili vanj. Slišal sem gope udarce trupa in senco, ki je zdrsnila čezme in treščila na police pod menoj. Še dolgo so pokale skale, ki so se s telesom vred kotalile na melišče pod steno.

Vedeli so, da smo bili trije. Toda nihče ni bil tako pogumen, da bi tvegali preiskati pot, ki je držala v moje skri-vališče. Zato so na vrhu postavili zasedo. Tri dni in tri noči sem jih slišal bili so samo kakih osemdeset metrov nad menoj. Bil sem strašno lačen in mislil sem, da bom od žeje pablaznel. Tretjo noč proti jutru sem sezul čevlje in se splazil na prosto. Bil sem že skoraj pod steno, ko sem sprožil kamen. Z vrha skalovja se je usul roj raket, zažvižgali so izstrelki. Jaz pa sem drsel po plazu noter do grmovja, ki je sililo nad reko v strmino.

Ob Soči sem padel na kolena in se najprej napil hladne vode. Noge sem imel od kamenja razsekane in krvave. Ni mi preostalo drugega kot preplavati mrzlo in deročo reko. Brez premišljanja sem se vrgel v valove. Tok me je odnesel petsto metrov navzdol, požirali so me vrtinci, potolkel sem se ob skalovju ... toda preplaval sem!

Živčni postajamo, Pemc. Nič več tako mirno ne pričakujem sovražnika,“ je končal Tomo, Rus pa je dodal:

„Tudi jaz nisem več tak, kot sem bil.“

„Menda bo res, da ima tudi pogum svoje meje,“ je dejal Pemc in se pomaknil bliže k ognju. „Toda kaj hočemo! Ne preostane nam drugega kot izmišljati si nove in nove ukane. Vsak dan teže bo. Toda od vas pričakujem, da se boste še izkazali! Nisem za pustolovščine. Hočem, da ostanete živi. Prekleto vas potrebujem!“

To jim je dobro delo.

„Jaz bi rad videl Varšavo in Krakov,“ je dejal Tomo, Mihajlo pa je pritaknil:

„Jaz pa parado zmage Rdeče armade v Moskvi.“

Ogenj je trepetal in metal igrive sence po obrazih vase pogreznjenih borcev; po letih so bili nekateri že dečki, po izkušnjah pa že možje. Blisk je užival, kadar so se ti ljudje zbrali pri Pemcu, in skopo, v grobem vojaškem jeziku

pripovedovali svoja doživetja. Nekaj skrivnostnega in nedogdanega je bilo v njih in vsak je bil drugačen.

Potem jim je Pemc razlagal položaj. Prižgali so cigarete in v tiho noč so se sukljali dimi. Povedal jim je, da bo ofenziva trajala skoraj cel mesec. Nemci nameravajo preplaviti osvobojeno ozemlje s četami in odsekati brigade od preskrbovalnih baz. Tako je vse ozemlje postalo fronta. Opozoril je na novo nemško taktiko, da enote ostanejo v gozdu in po vaseh ter neusmiljeno obračunavajo s prebivalstvom.

„Ozemlje, na katerem smo se oskrbeli z razstrelivom, bo že jutri v rokah sovražnika. S tem, ko nas bodo potisnili v gorovje, bodo ogrozili obstoj bolnišnic. Treba bo evakuirati ranjence, ker jih bodo slej ali prej staknili. Zato bo treba tolči sovražnika tam, kjer ni pripravljen. To znate. Zdaj se bodo uspravili v zaledju, v mestih, kjer so štabi. Če udarimo tam, bomo razbremenili naše enote, ki ne smejo zapustiti ozemlja, in dvignili politično moralo prebivalstva.“

Razumeli so ga.

Pemc, kar razdeli nam načrte in naloge,“ se je zahetel Marko, ki je menil, da je napočil primeren trenutek, da lahko osreči zbrane s čutarico, ki jo je imel skrito v nahrbtniku. Spet jih je presenetil. Poživil je razpoloženje in čutarica je jela krožiti. Tudi Pemc ga je srknil. Nikoli ni omejeval navad svojih ljudi, čeprav so bile včasih čudne. Bili so posebnosti. Kdor je hotel z njimi dobro voziti, se jim je moral prilagoditi.

„Tako, fantje,“ je nadaljeval Pemc, ki se je bal, da Marko ne bi nastopil po svoje kot po navadi. „Mihajlo bi napravil zmedo v Trstu. To je naš končni cilj in moramo se javljati. Tomo in Tušar bi s svojimi usekala na obnavljanje proge, Marko na Gorenjskem, Blisk pa v Idriji.“

Pesem - govornica

ljubezni in prijateljstva

Na Štefanovo je znani pevski zbor „Višarski zvon“ iz Kanalske doline pripravil v Trbižu prirediteljev, na kateri so poleg obeh domačih pevskih zborov „Višarski zvon“ in „Planika“ sodelovali tudi ansambli iz gorenjskega kola — jeseniški moški zbor „Jeklar“ pod vodstvom Poldefa Ulage, ženski zbor „Jesenice“ (ki sodi med najboljše ženske pevске zbornice v Sloveniji) pod vodstvom Milka Škoberneta, oktet Svobode „Žirovnica“ pod vodstvom Marjana Jemca in pihalni orkester jeseniških železarjev pod vodstvom Jurija Soga. Nastopajoči ansambli so želi pri domačem prebivalstvu priznanje in mogočen aplavz.

V imenu gostov je domačine pozdravil Stanko Ravnik, član komisije za zamejstvo pri Kulturni skupnosti Jesenice, ki je naglasil: „Prinamam prisrčne pozdrave z Jesenic, kjer že 2000 let topimo železo in

kjer že zelo dolgo gojimo tudi lepo slovensko pesem, ki ne pozna meja in govori vsem ljudem razumljivo govorico o ljubezni in prijateljstvu.“ V imenu domačinov pa je spregovorila predstavnica „Višarskega zvona“ Učka Miškot.

Z nastopom gorenjskih ansamblov se je zaključilo izredno pomembno leto za slovenski življenjski kanalski dolini, saj so imeli v gosteh tudi akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ iz Ljubljane ter Stalno slovensko gledališče iz Trsta. Slovenski prosvetaši v Kanalski dolini so s svojim vztrajnim delom, ki črpa moč iz ljubezni do materinega jezika, ustvarili pogoje za ohranitev in poživitev slovenske besede tudi na tem dolgo časa zanemaranem in zato že nevarno ogroženem koščku slovenskega narodnega proslora.

Silvestrovanje v planinski koči

Letos so slovenski planinci na Koroškem pričeli novega leta prvič slaviti v hribih. Zbrali so se v svoji lepi planinski postojanki „Koči nad Arihovo pečjo“ in se v prisrčni planinski družbi ob petju in plesu zabavali do zgodnjih jutranjih ur.

Kljub čemeremu vremenu, saj je začelo snežiti, je kočjo obiskalo nad trideset planink in planincev iz Podjune, Roža in zlasti z Gur. Točno ob 24. uri so planinci zunaj na prostem ob streljanju raket pričakali novo leto. V prijetni topli sobi pa je nato predsednik nadzornega odbora inž. Kupper v imenu društva želel vsem navzočim in preko njih vsem ostalim planincem srečno in zadovoljno novo leto 1973.

Na novega leta dan dopoldne sta slovenske planince na Bleščeči obiskala predstavnica Planinske zveze Slovenije — podpredsednik PZS Tone Bučar in predsednik koordinacijskega odbora gorenjskih planinskih društev Franjo Klotnik. Poleg čestitk sta izročila slovenskim planincem lepo zbirko planinskih knjig, ki je že našla svoje mesto v planinski knjižnici v koči.

Praznovanje novega leta so naši planinci povezali z izletom na Arihovo peč, kjer na bivšem pogorišču kraljuje nova lovsko kočja dr. Pušnika iz Št. Jakoba. Tudi pot s Kopanjske planine, ki je na več mestih popolnoma zaledenela, so naši planinci zavarovali z vrvmi in

tako omogočili varen pristop na planino. Slovenski planinci, navdušeni nad uspelim silvestrovanjem, so sklenili, da bodo tudi v prihodnje silvestrovali v „Koči nad Arihovo pečjo“.

Železna Kapla

Minulo nedeljo smo imeli v Železni Kapli vesel dogodek. Poročila sta se učitelj v Remšeniku Mihi Travnin in Marija Stopar iz Mežice. Po svečanosti v kapeljski cerkvi, ki jo je imel kaplan Zunder, smo se podali v gostilno k Brunnerju, kjer smo veseli dogodek praznovali ob jedi in pijači.

Proti večeru so se veselemu slavlju pridružili tudi prosvetaši Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“, da svojemu prijatelju Mihiju, tajniku društva, aktivnemu pevcu pevskega zbora ter soustanovitelju folklorne skupine s pesmijo in plesom izrazijo svoje čestitke. Pod vodstvom Jožka Wrulicha sta pela moški in mešani pevski zbor, nato pa je zaplesala še folklorna skupina. V imenu domačega prosvetnega društva je predsednik Peter Kuhar zakoncema izročil srebrni krožnik, Mihiju pa se je hkrati zahvalil za sodelovanje v prosveti in kulturi ter poudaril, da zaradi tega življenjskega koraka naj ne bi bil konec njegovega prosvetnega delovanja, temveč naj bi bil le-ta povod za še intenzivnejše delo v slovenski prosvetni dejavnosti. V imenu folklorne je Dragica Kuhar izročila zakoncema veliko srce iz leca z napisom „Mno-

go sreče v zakonskem stanu“. Nato pa je instrumentalni ansambel „Fantje izpod Obirja“ pozno v noč s plesom zabaval svate.

Novoporočencema želimo mnogo zakonske sreče in smo prepričani, da bosta tudi svoj naraščaj vzgajala v zavedne člane naše narodne družine ter koristne člane človeške skupnosti. V tem smislu kličemo mlademu paru: Vso srečo in na mnoga leta naj bo vajina skupna pot lepa in sončna.

Rekorden proračun

Avstrijskih dravskih elektrarn

Avstrijske dravske elektrarne (ODK) bodo v letošnjem letu namenile za gradnjo elektrarn 1,6 milijarde šilingov, medtem ko bodo skupni stroški za projektirane elektrarne znašali 8,8 milijarde šilingov. Od tega bo odpadlo na gradnjo elektrarne v dolini Malte 6,22, na gradnjo elektrarn Rožek-St. Jakob v R. in Borovljah 2,35 ter na dopolnilna dela pri obstoječih napravah, za načrtovanje itd. 0,24 milijarde šilingov. Od letošnjih investicij v višini 1,6 milijarde šilingov pa odpade na gradnjo elektrarne v dolini Malte 842, na gradnjo elektrarne Rožek-St. Jakob v Ro-

žavljah 427 in na dopolnilna dela pri obstoječih napravah 92 milijonov šilingov.

V okviru boja proti onesnaženju okolja bodo Avstrijske dravske elektrarne v kalorični elektrarni v Voitsbergu montirale novo čistilno napravo, ki bo stala 35 milijonov šilingov. Obratni izdatki bodo letos znašali 1,1 milijarde šilingov, tako da bo letošnji računski obračun znašal skupno 2,7 milijarde šilingov, kar pomeni, da je le-ta največji, odkar obstajajo Avstrijske dravske elektrarne.

Protestna izjava

ZVEZE KULTURNO-PROSVETNIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Na svoji 5. redni seji dne 27. 12. 1972 je predsedstvo Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije sprejelo naslednjo protestno izjavo:

Predsedstvo Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije skupaj s temeljnimi organizacijami ZKPO izraža resno zaskrbljenost nad dogodki na avstrijskem Koroškem, saj tamkajšnji Slovenci še vedno niso dosegli osnovnih nacionalnih pravic.

Skrajno neugodni pogoji za ohranjanje svoje lastne materine besede onemogočajo, da bi se Slovenci na Koroškem lahko čutili resnično enakopravne s tamkajšnjim večinskim narodom. Nasprotno, zatiranje, ki ga doživljajo iz dneva v dan, odrekanje pravic do njihovega jezika in težave pri šolanju njihovih otrok in bojazen za njihovo samobitnost onemogočata tudi njihovo normalno kulturno življenje.

Predsedstvo Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije odločno protestira proti nadaljnjemu popuščanju pred peščico zagriženih nacistov in nacionalistov, ki jim je slovenska manjšina na Koroškem še vedno trn v peti, hkrati pa obsoja nedoslednost, mlačnost in neodločnost avstrijske vlade pri izvajanju zakona o dvojezičnih napisih na Koroškem.

Predsedstvo Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije poziva vso avstrijsko javnost in kulturne organizacije, da se pridružijo našemu protestu in pomagajo, da bi Slovenci na Koroškem končno dobili svoje zakonite pravice. Prepričani smo, da je divjanje nacionalističnih dejavnikov na Koroškem žalitev kulturne zavesti avstrijskega ljudstva, prav tako pa hud udarec naprednemu duhu sporazumevanja evropskih narodov.

Predsedstvo
Zveze kulturno-prosvetnih organizacij
Slovenije

Mokrije pri Dobrli vasi

Andrej Sienčnik, p. d. Hojnki v Mokrijah pri Dobrli vasi, je ob koncu leta v krogu družine in prijateljev obhajal 75-letnico življenja. Zanj je značilna trdnost, neomajnost in vsepobna priljubljenost.

Življenje Hojnikovega očeta pomeni nenehen boj za pravice slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Uporno se je dvignil, ko so domači fašisti pričeli z množičnim izseljevanjem koroških Slovencev. Že leta 1943 se je povezal z narodnoosvobodilnim gibanjem slovenskega ljudstva. Kot partizan,

znan s partizanskim imenom Smrekar, se je boril na ozemlju, ki sega od Velikoveca pa do Črnomlja ob hrvaški meji, kjer se je v začetku septembra 1944 na osvobojenem ozemlju udeležil tudi velikega zbora aktivistov OF. Medtem so fašisti izselili njegovo ženo Franciško s hčerko Gretljo in sinom Florijem v taborišče Rettenbach. Z družino se je zopet združil po zlomu fašistične Nemčije.

Tudi po osvoboditvi ni počival; še naprej se je odločno bojeval za narodnostne pravice koroških Slovencev. Njegova gostoljubna hiša je eden izmed tistih zavednih slovenskih domov, ki so živo povezani z našim narodnim življenjem in so vedno na razpolago političnim in prosvetnim delavcem. Zaradi tega je bil še v letih po drugi svetovni vojni od nacističnih nestrpnih preganjan in tudi pretepen. Nam pa je postal toliko dražji in iskrenjši prijatelj in tovariš.

Kot vidno priznanje za sodelovanje v boju proti fašizmu ter za delo v korist slovenske narodne skupnosti je Andrej Sienčnik pred leti prejel tudi zlato odličje OF.

Slavljenju želimo ob 75-letnici še mnogo zdravih in zadovoljnih let!

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Pemc je položil na kolena veliko torbo iz telečjega usnja in jim razdelil nekaj kuvert z navodili. „Poleg tega lahko napravite še kaj več, če bo že tako nanese,“ je dejal.

„Seveda,“ je odvrnil Marko. „Bohinjci pravijo: več je le več, boljši volj kakor tele.“

Menil je, da je prišel čas, ko lahko sproži svoj problem. Čeprav je bil drugače zmeraj zgovoren, mu zdaj besede niso šle z jezika.

„Ne vem, če še spadam v ta krog, kajti postal sem razdiralen element. Klicali so me v brigado in prav nič se ne bom čudil, če bo lepega dne tale prišel pome,“ je pokazal na Bliska.

Ko se je brigada vrnila z Jelovice, ga je poklical brigadni komisar. S Svarunom in Karlom se je Marko lahko prepiral in pogajal ter po mili volji kresal misli. Saj jim je napravil vse, kar so želeli, samo ne takoj, kadar se je kdo izmislil. Komisar pa ga je odpravil na kratko in mu ni pustil, da bi ugovarjal.

Marko si je zapomnil vsako njegovo besedo: „Dovolj imamo tvojega anarhizma in samovolje. Če miniraš Nemce, misliš, da boš tudi nas? Vojska smo! Zavedaj se, da si so-potnik revolucije, ki bo vzpostavila nov red, nove odnose in ne anarhijo. Ne vličaj nosu v zadeve višjih, ker jih ne razumeš. Ne tveži o privilegijah, ko sam ne moreš shajati brez njih. Če si star, ti ni dovoljeno biti nesramen. Ne bomo trpeli, da nam politično kvariš ljudi. Najbrž ne nosiš zaman kučme brez zvezde in imaš raje klobuk kot titovko. S teboj je več škode kot koristi. To naj bo zadnji opomin. Če ne bo zaleglo, te bomo frknili iz brigade kakor vse, ki zavirajo naš razvoj. Skovali bomo železno disciplino. Razumeš?“

Marko je stal pred njim osupel, skrotovičen, neboljen — civilno oblečen pred oficirjem v zlikanih hlačah, v svet-

lih škornjih, z zlatom na rokavih. Ni se znašel. Preden mu je prišlo na misel, kako bi se branil, ker sploh ni vedel, zakaj ga komisar napada, se ga je ta znova lotil: „Podcenjuješ vlogo partije in organiziran boj za oblast. Poleg tega pa si še nemoralen. Opijaniš se, čvekaš stvari, zaradi katerih bi vsakega drugega ustrelili. Ne izpolnjuješ povelj, samovoljen si in nekritičen. Ne bomo ti pustili, da bi si koval slavo na naš račun. Ne boš zavajal množic! Podredil se boš brigadni disciplini ali pa izginil. Zdaj pa lahko greš.“

Marko je stal pred vrati s klobukom v rokah. Na plešasto glavo mu je sijalo vroče poletno sonce. Doživel je občutek neboljenosti, ki ga je spominjal na mladost, ko je bil po nedolžnem tepen.

V nevezanih stvkih se je pritoževal, kako ga je komisar prijel, nazadnje pa je vprašal:

„Kdo pa je večji komunist? Tisti, ki o komunizmu govori, ali tisti, ki komunistično živi in dela? Jaz v svoji minerski glavi mislim, da je prva stvar komunizma, da lahko mislimo na glas; druga pa, da bomo zagotovili polne potrebe. V stari Jugoslaviji so me preganjali žandarji, zdaj pa me preganjajo komisarji.“

Pemc ga je skušal pomiriti.

„Nismo še v komunizmu, Marko. Bolje je, če ne misliš na glas. Jaz dosti razmišljam, manj govorim. Nihče ne ve, če je vse res, kar misli, in nihče ne ve, če je vse, kar je res, res za vse. Dovolj si zvit: če se znajdeš med Nemci, se boš prilagodil tudi svojim.“

Marko je bil v zadregi. Na kocinastih licih mu je igrail kljubovalen izraz.

„Dobro, fantje. Če je tako, bom pa držal jezik za zoba. A kljub temu vsaj vam povem, da nisem navdušen,

ko vidim, da štabi posebej jedo; tudi tole s čini in z napuhom nekaterih, ki so čez noč zrastle nad druge, mi ni všeč. Da ne govorim o terencih in raznih skrivačih, ki nas izkoriščajo... Jaz ne miniram zanje tega usranega sveta.“

Komaj so ga pomirili. Njegov problem je bil tudi njihov problem. Toda bili so mladi in laže so se podrejali kakor mož, ki ga je življenje izklesalo v upornika proti vsemu svetu.

Ker jih je čakal spopad za golo življenje — noč je prekrivala naslednji dan z odejo neznanega — so pustili Marka, da sam rešuje svoje vprašanje, če mu ga ne bo pomagala rešiti svinčenka. Sredi noči so se razšli, vsak s svojim načrtom, kako se bo prebil mimo nemških zased v zaledje. To je bilo odvisno od iznajdljivosti in poguma.

7

Vso pot skozi skalnato, z gozdom poraslo pokrajino jih je spremljalo bobnenje topov in ropotanje strojníc, ki se je vzemirljivo približevalo z dveh strani, kot bi se počasi stiskale klešče. Vzpeli so se na rob sklonca visoke planote. Pod njimi se je kot utrujena kača vijugala cesta v skalno pobočje, razbeljeno od sonca, ki je drhtelo v soparici. Posedli so in izvlekli daljnogleda.

„Dobro so jih namlatili,“ je dejal Polde Blisku. Mihajlo, ki je bil začel svojo partizansko in v Gradnikovi brigadi, je bil vesel, da se bo srečal s soborci. Pod njimi je na cesti gorelo sedem kamionov. Veter je raznašal dim po skalovju; smrad po gorečih gumah in bencinu je prihajal prav do njih.

Zmagovalce so pričakali na vrhu, kjer je cesta dosegla planoto. Z zaviranimi rokavi in potnimi obrazi so Gradnikovci vlekli vojni plen. Zaplenili so brzostrelni top, mino-

Trije rodovi

Vzemimo 55-letnega očeta in 53-letno mater, ki imata dva že odrasla otroka — sina in hčer, ki sta oba poročena in imata že svoje otroke. Gre torej za tri rodove in za odnos starih staršev do družine svojega sina in svoje hčere.

Sin je poročen z edinko, ki je odrasla v zelo dobrih življenjskih prilikah. Mlademu paru gre dobro tudi sedaj. Imata svojo lastno hišo in njuna dveletna hčerka ima vse, kar potrebuje. Deklica je lep in bister otrok. Včasih pa se zakrčne, vtakne palec v usta in noče govoriti. Stari oče in stara mati menita, da sin in snaha premalo očitno kažeta svoji hčerki, njuni vnukinji, svojo ljubezen. Onadva sta delala drugače.

Poročena hčerka, ki ima dva otroka, pa ravna po mnenju starega očeta in stare matere prav tako, kot sta ravnala sama s svojima otrokoma. Njena hčerka ima na primer navado, da začne ponoči klicati očeta in mater in onadva jo dvigneta in vzameta k sebi v posteljo.

Skratka, stari starši opažajo razliko med vzgojo v sinovi in hčerkinji družini. Vzgojno ravnanje sina in snabe se jima ne zdi tako pravilno kot vzgojno ravnanje hčerke in zeta.

Večina staršev je pripravljena priznati, da so pri vzgajanju lastnih otrok zagrešili kakšno napako. Toda, ko ljudje enkrat postanemo stari starši, se nam rado zazdi, da je bil naš način vzgajanja edino pravilen, in to še posebej, kadar gre za naše lastne vnuke in vnukinje. Pogosto je to izgovor za prikrivanje sovražnih občutij do zakonca svojega sina oz. hčerke.

Sin starih staršev, o katerih je govora, je v svojem delu uspešen in tako ima njegova žena ob njem še naprej dobro življenje, kakršnega je bila deležna že pri svojih starših. Očitno se ji godi bolje kot njuni poročeni hčerki. Če bi bil hčerkin mož tako uspešen, kot je sin, bi bili stari starši najbrž manj kritični do snabe in tudi manj ljubosumni nanjo.

Sin in njegova žena morda občutita, da stari oče in stara mati preveč poudarjata pomen zunanjega izražanja ljubezni. Če bi stari starši poskusili soočiti svoje mnenje z mnenjem sina in snabe, bi morda ugotovili, da sin in snaha namerno — kadar sta onadva na obisku — izražata ljubezen do hčerke le bolj z besedami kot pa z ljubečanjem. Vendar pa to ne pomeni, da starega očeta in stare matere ne bi spoštovala. Če bi bilo tako, bi ju ne vabila na obiske. S svojim ravnanjem hočeta le pokazati, da ne želita nadzorstva pri vzgoji svoje hčerke. Stari oče in stara mati se morata potruditi, da se bosta pokazala kot ljubeča dedek in babica, ne pa kot nadzornika nad vzgojo svoje vnukinje.

V starostnem obdobju dveh let je namreč povsem normalen pojav, da se otrok kdaj potegne vase. Ljudje v otroštvu na najrazličnejše načine izražajo strah, upornost in maščevalnost. Nekateri otroci vreče in jokajo, da bi izrazili svoje ogorčenje, drugi pa se potegnejo vase, stran od ljudi ali iz neprijetnih situacij.

Na splošno lahko priporočamo, naj bodo starši v takih primerih, ko otroci na kakršnen-

PLOSKA NOGA

Matere si delajo včasih skrbi, ko opazujejo dojenčkove noge. Čeprav so podplatki popolnoma ravni, ne gre za ploske noge. Tudi dojenčkov podplat je enako usločen kakor podplat odraslega, toda blazinica tolašče izpolni ves podplat, kakor je nanescena povsod drugod pod dojenčkovo kožo. Če dojenček zboli in shujša, se pokaže tudi vdolbina na podplatu.

Na lepo oblikovani novorojenčkov nožici je zanimivo gledati, kako okretne prste ima. Posebno palec se lahko premika tudi navzven, kakor palec na roki. Pozneje se to seveda zgubi, ker se človek pač ne oprijemlje več z nogami, kot nekoč. Te funkcije okrnijo.

Kmalu po prvem letu začne otrok hoditi in tedaj se malo zniža obok njegovih nartnih kosti. To se da na otrokovem podplatu dobro otipati. V začetku tretjega leta pa se mišice in vezi tam okrepijo in podplat se na notranji strani zopet zviša. Nikoli ne bodo imeli ploskih nog otroci, ki so dosti bos.

Če boste otroka silili hoditi, preden je zato dovolj razvit, pri tem pa je še prav debel in težak, se mu bo podplat sploščil bolj kot navadno. Zaradi pre zgodnje in pre hude obremenitve dobi tak otrok navzven zvrženo nogo. Od tega dobi težko hojo, stopa na cel podplat in pri tem obrača prste navzven. Podplate ob-

rabi najprej na notranji strani in čevlje oguli na gležnjih. Zaradi težke hoje se otroci hitro utrudijo, na sprehodu nočejo hoditi in tožijo o bolečinah v nogah.

Zaradi tako zvržene noge lahko otroku ostane grda hoja. Lahko pa se še poslabša in otrok dobi plosko nogo. To se razvije predvsem pri ljudeh, ki morajo v poklicu stati ali ki se premočno zredijo. Ne preslišite otrok, če tožijo, da jih bolijo noge. Ortoped lahko prepreči mnogo zlega.

Če se otroku iznakažijo noge:

1. Kolikor se le da imejte otroka sezutega!
2. Ne učite ga za vsako ceno hoditi!
3. Pustite ga počivati, če toži, da je utrujen in ne hodite na dolge sprehode z otrokom, ki nerad hodi!
4. Čevljički, posebno prvi, naj imajo mehke, upogljive podplate, da se lahko pri hoji upogiblje tudi podplat!
5. Sami ne dajajte otroku vložkov v čevlje! — Te naj predpiše zdravnik!
6. Večji otroci naj doma pogosto hodijo bosi po prstih in naj imajo roke pri tem prekrižane na hrbtu!

NOGA NA X

Tako obliko dobivajo noge šele takrat, ko se otrok začne učiti hoje. V tistem času je zelo

negotov v nogah. Da bi lažje lovil ravnotežje si poišče kar se da veliko podporno ploskev. To dobi, če se postavi na X. Zato so otrokov začetni koraki zelo široki in okorni. Z vajo in utrjevanjem mišic se to izgubi.

Otrok pa ima lahko že po naravi bolj slabo botne kite in mišice ali pa mu manjka vitamin D in ima zato premehke kosti. Če je pri tem še posebno težak, bo ohranil držo nog na X in tudi kosti na nogi se bodo tako usločile. Takega otroka bolijo noge, kadar hodi. Tudi ponoči toži o bolečinah, starši pa si jih razlagajo kot bolečine zaradi rasti nog. V resnici so nastale, ker so bile noge preobremenjene na napačnih mestih. Otroka privedejo starši k zdravniku, češ da ima »grdo« hojo, ker hodi navznoter.

Zdravnik bo odredil, naj otrok še dalje hodi navznoter, ker je to naravno zdravljenje države na X.

Petdeset odstotkov otrok ima noge na X, odast tega največ deklic. Večino od teh ozdravi narava sama, saj je zelo redkokdaj videti odraslega človeka z nogami na X. Zdravnik seveda opazi tudi pri odraslemu človeku, da je imel v otroški dobi take noge, ker ima golenico ukrivljeno. Zato torej ni dobro čakati, da bo narava sama popravila noge. Če so še pri četrtem letu gležnji več kakor štiri centimetra vsaksebi, se drža nog ne bo več popravila sama od sebe. Otrok mora obiskati ortopeda.

Da ne bodo nožice rastle na X:

1. Ne pustite preveč otroka, ki ima mehke kosti!
2. Naj dosti leži na trebuhu in na hrbtu!
3. Ne skušajte s silo doseči, da bi shodil!
4. Ne odvajajte ga hoditi navznoter!
5. Posvetujte se z zdravnikom glede rahitisa!

NOGA NA O

Mnogo otrok se že rodi z nogami na O. Verjetno zato, ker so pač toliko časa v okroglasti maternici. Ko otrok začne hoditi, se to popravi. Če pa mu primanjkuje vitaminov in kalcija in so zato kosti premehke, se lahko noge prav hudo ukrivijo.

Pri tej okvari so kolena narazen in je ravno nasprotna od okvare o kateri govorimo pri nogah na X. Pri nogah na O sta stegnenica in golenica enakomerno ukrivljeni. Če noge niso hudo ukrivljene, se same pozdravijo. Hudih okvar te vrste dandanes ni dosti, vendar je v takih primerih dobro vprašati za svet zdravnika.

Otrok ne bo imel nog na O, če:

1. boste preprečili, da bi se preveč zredil (preobilna hrana)!
2. ga boste na sprehodih čuvali, da se ne bo preveč utrudil!
3. ga boste dostikrat vadili, da stoji tako, da drži skupaj koleno s kolenom in meča z meči!
4. boste zdravili morebitni rahitis po nasvetih zdravnika!

Mleko – edino popolno živilo

Vsaka hrana ima nekatere od hranilnih snovi (tako n. pr. kruh pretežno škrob, meso beljakovine), le mleko je hrana, ki vsebuje vse najvažnejše hranilne snovi in človek lahko ob hranjenju z njim dlje časa prebije. — Tako se tudi majhen otrok, ki se dlje časa hrani izključno z mlekom, vseeno lahko uspešno razvija.

Mleko je sestavljeno iz vode (87 %) in zelo majhnih mlečnih kroglic, ki vsebujejo beljakovine (3,5 %), tolašče (3,9 %), sladkor (4,9 odstotka) in mineralne snovi (0,7 %). Ta sestav mleka velja seveda le v povprečju, ker se sestav precej menja. Pri kravjem mleku je to v veliki meri odvisno od hrane živine, pasme, letnega časa in drugih činiteljev. 100 gramov mleka ima približno 100 kalorij. Beljakovine mleka so prvovrstne, ker imajo vse potrebne aminokisljine.

koli način izražajo svoje nezadovoljstvo, hkrati trdni in ljubeči. Prepogosto naj ne ustrezajo otrokovim muhavostim. Nekega točno določenega ravnanja ni mogoče predpisati. Osnovno je, da starši ravnajo tako, da se v otroku ne omaja prepričanje, da ga imajo zares radi. Ta občutek je namreč potreben za pravilno nadaljnjo otrokovo rast in razvoj.

Od vitaminov ima mleko največ vitamina A; tega je v poletnih mesecih mnogo več kot v zimskih. Ker je vitamin A topen v maščobah, ga je tudi v surovem maslu veliko. Poleti, ko se živina hrani s svežo hrano, je v surovem maslu veliko vitaminov in je zato surovo maslo tudi bolj rumene barve kot pozimi. V mleku sta še vitamin B1 in vitamin C ter nekoliko vitamina D.

Med rudninskimi snovmi, ki jih vsebuje mleko, moramo omeniti predvsem kalcij in železo. Za rast otroka je kalcij izredne važnosti. Pri presnovi kalcija sodeluje vitamin D, tega pa je v mleku malo, zato se pojavlja pri dolgotrajni enostranski prehrani otroka z mlekom rahitis. Zato dodajamo danes otrokom vitamin D v kapljicah.

Razen že omenjenega surovega masla imamo še več mlečnih proizvodov. Zelo zdrava sta jogurt in kislo mleko. Iz mleka lahko izločimo še smetano in naredimo celo vrsto različnih sirov, ki se po svoji kvaliteti zelo razlikujejo, kar je odvisno od tega, ali uporabimo posneto ali polnomastno mleko in od načina in trajanja procesa predelave.

O najenostavnejšem siru — skuti, ki je zaradi visoke biološke vrednosti in cenenosti za nas večjega pomena, bomo spregovorili kdaj prihodnjič.

hleva so borci prinesli na nosilih dva mrlja, fanta in dekle, ki sta padla ob naskoku na kamione. Vprašal jih je, kam ju nesejo. Povedali so, da ju bodo pokopali. Fantu, ki je bil mitraljezec, se je vlekla krvava sled od čela čez levo oko, dekle pa je bila zadeta v prsi. Oči je imela zaprte in usnice trpko upognjene. Spoznal jo je. Bila je med bombaši, ko so napadali postojanke v Bohinju. Kakšna sila vodi ta nežna, drobna dekleta, da se zaganjajo z bombami v žico, tam, kjer omahujejo celo fantje? Ob pogledu nanjo se je spomnil Melite. V zadnjem času sta se videvala samo na kratko in vselej mu je očitala, da bo padla, preden bosta lahko sama. Tudi nje ni razumel. Dasiravno je bila nežna in olozna, se je javljala v skojevske skupine, ki so napadale utrdbе. Čemu? Zaradi njega ali zaradi Ane? Vsem hoče pokazati več, kot zmore. Ko sta se srečala v grapi, ji je dejal, naj se ne javlja med bombaše, ker tam neusmiljeno kosí smrt. Užaljeno se je našobila, češ naj je ne nagovarja, da bi se izmikala boju, ker se tudi on sam ne izmika. Rada bi mu bila podobna. Hotela je, da bi bil ponosen nanjo, tudi na mrtvo, če ji je usojena smrt. Skojevska sekretarka mora biti drugim za zgled...

Moral se je ukloniti njeni logiki in živel je še teže. Bal se je zanjo in zavoljo nje tudi zase. To pa ni bilo v skladu z nalogami, ki so ga čakale.

Sredi poti proti divizijskemu štabu, ki je bil v Trnovskem gozdu, so se poslovili od Mihajla. Le-ta se je spustil s planote v Vipavsko dolino, na negotovo pot proti Trstu.

Na divizijskem štabu so izvedeli, da so se Nemci utrdili v zavzetih vaseh in da potiskajo brigade globlje v Trnovski gozd. Tega dne so ubili komandanta 30. divizije Iztoka, ko se je peljal z motornim kolesom na položaje ene izmed svojih brigad. Prestregla ga je skupina, ki se je vtihtapila za hrbet obrambe.

metalec, mnogo lahkega orožja. Nekdo se je peljal na nepoškodovanem motorju. Med borci je Mihajlo zagledal Rusa Leonida, s katerim sta bila skupaj pobegnila. Pomahal mu je. Fant je pustil kolono in zdrvel k Mihajlu. Po rusko sta si planila v objem. Leonid je povedal, da so razbili enoto, ki je pred štirinajstimi dnevi prišla iz Poljske; v njej so Ukrajinci in Rusi, vodijo pa jo Nemci.

Ujeli so tri Ruse. Polde, ki je potreboval podatke za Lazarja, jih je takoj zaslišal. Ujetniki so bili presenečeni, ko jih je Mihajlo nagovoril po rusko. Povedali so, da je v enoti moreče vzdušje in da je v njej precej vojakov, ki bi radi pobegnili k partizanom, pa se bojijo krogel. Obljubili so jim, da bodo ostali živi, če se bodo vključili v rusko četo. Polde je sklenil prek teh ujetnikov navezati stike z njihovimi znanci. Tako so doslej v nekaj mesecih spravili skoraj za cel bataljon Rusov v brigade.

Pri prvi samotni hiši so dobili Radka ob težko ranjenem bataljonskem komandantu Lazju. Rafal mu je prebil prsi in močno je krvavel. Imel je še toliko moči, da se jim je nasmehnil. Z njim so jih vezali veseli in žalostni spomini iz mnogih bojev. Bliska je bližina prijateljeve smrti navdala z nemirom. Ni se bal tveganja, smrt znancev pa mu je zbužala živalski strah, da bo morda že jutri sam tako posekan, da bo drobce kovine razbil v nič vse njegove načrte in nade.

Izbica, kjer se je Lazo boril za življenje — kri mu je kar naprej vdiral skozi povoje — je bila polna zagatnega vonja po smrti in plesnobi. Blisk je odšel ven, da se nadiha svežega zraka, ki je puhtel od razbeljenih skal. Bil je žejen. Za hišo je bila kapnica. Z vedrom je zajel globoko v dnu vodnjaka nekaj kalne vode. Nekajkrat je požrl, in toliko da se mu ni obrnil želodec. Tu je bila voda redkost. Imela je okus po zemlji, a kljub temu je bila voda. Iz

Poletna vročina je žehlala v skalah, da je trepetalo listje v rahli soparici. Kolona gorskih lovcev z mulami, natoženimi s strelivom in orožjem, se je vzpenjala po vijugasti poti, mestoma vsekani v živo skalo. Ljudje in živali so se kopali v znoju. Orožje, na katero je pripekalo sonce, pa se je tako razgrela, da ga ni bilo moč držati v roki.

Stotnik Kniecke je hodil na čelu kolone tik za predhodnico. Roke je obešal na brzostrelko, ki je zadnji mesec ni dal iz rok in si je ni upal obesiti na konjsko sedlo. Nešteto krat so doživeli nenaden napad. Dvajset dni se je že njegova enota tolkla v najbolj divjem in odmaknjem svetu predgorja Trnovskega gozda. Moral je udariti sovražniku v hrbet in izvesti nekaj dvomljivih manevrov, ki so ga stali mnogo žrtv. Shujšal je. Lica so se mu udrila, koža porjavela, živahne oči so dobivale lesk nevolje.

Takoj po atentatu na Hitlerja so jih poslali v ofenzivo, o kateri je vedel, da se bo izjalovila kakor vse druge. Nezadovoljen sam s seboj si ni upal nikomur povedati pomislekov o jalovosti načrta. Preveč je poznal nasprotnika in gorovje, da bi z navdušenjem tvegalo življenja svojih ljudi; če je le mogel, jim je prihranil kako hudo uro. Vesti o atentatu so ga vznemirile. Z drugimi vred je na ves glas izražal ogorčenje nad izdajalci, na tihem pa si je mislil: kakšna škoda, da ni Hitlerja že v Münchnu raztreščila minala! Prepričan je bil, da bi vojska brez SS in stranke znala izveliči Nemčijo iz kočljivega položaja. Pa kaj je hotel... Dvajset let so jim vlepali v glave, da zanje mislijo drugi, führer pa za vse. Po vsi sili so hoteli doseči, da ljudje sploh ne bi razmišljali.

(Dalje v prihodnji številki)

Ohranjena dediščina nacističnega režima

(Iz brošure „To Destroy Nazism or to Reward It? — An Aspect of the Question of Slovene Carinthia“, ki je izšla v Beogradu leta 1947.)

Zavezniki so v svojem boju proti nacistični Nemčiji vedno izjavljali, da ne obstaja možnost kompromisa. Njihov skupni cilj je bil popolna kapitulacija in okupacija celotne Nemčije, vključno z njenimi avstrijskimi pokrajinami; kot svoj cilj so označevali denacifikacijo in prevzgojo prebivalstva Nemčije in Avstrije. Na drugi strani je pa tudi nacizem ostal na oblasti prav do konca. Njegova obdobja je prenehala šele z okupacijo Nemčije in Avstrije po zavezniških četah.

KOROŠKA — EDINA IZJEMA

V tem oziru je obstajala samo ena izjema, in sicer Koroška, avstrijska pokrajina na meji Jugoslavije. V tej pokrajini je nacistični režim v trenutku, ko je čutil, da je prišel njegov konec, izročil oblast novi skupini, in sicer v upanju, da se bo tako ohranila dediščina nacizma, ki je imela v tej pokrajini poseben značaj. Britanske okupacijske oblasti pa so priznale to skupino, ki je prevzela oblast na Koroškem iz rok nacističnega režima in v soglasju z nacističnimi zakoni. Tako je bila ohranjena kontinuiteta med nacističnim režimom in med novim režimom, in ljudje, ki so sprejeli oblast iz rok nacistov, so še zdaj člani koroške deželne vlade.

Vse to je vzbudilo mnogo pozornosti januarja in februarja 1947 na sestanku namestnikov, zunanjih ministrov v Londonu, in sicer zaradi tega, ker je bil član avstrijske delegacije Hans Piesch, koroški deželni glavar, t. j. najvišji avstrijski funkcionar v tej deželi, in sicer od 7. maja 1945, ko so mu pooblaščen predstavniki nacističnega režima izročili oblast. Jugoslovanska delegacija je opozorila namestnike zunanjih ministrov na to izročitev oblasti in na kolaboracijsko aktivnost Hansa Piescha med vojno. Namestniku zunanjih ministrov so odločili, da bodo zahtevali informacije od zavezniškega kontrolnega sveta za Avstrijo.

Prvi rezultat je bil, da je Hans Piesch 12. marca 1947 odstopil kot koroški deželni glavar. Vendar pa ta sprememba osebnega značaja ne pomeni ustrezne spremembe sistema, ki ga je predstavljala ta oseba, sistema ohranjanja ostankov nacizma.

Ta dejstva, ki zadevajo nacizem na Koroškem in njegove kontinuitete, so vredna pozornosti, ker njihov pomen presega okvir političnega življenja ene od avstrijskih pokrajin in usode koroških Slovencev, male a krepke veje Jugoslovancev. Vprašanje, ali bodo dosegli svojo pravico in dobili zadoščenje, ki so se borili na strani zavezniškov, ali pa bodo žrtvovani sistemu, ki zaveštno vključuje tradicije nacizma, dobiva širši pomen vprašanja, če v tem primeru obstaja želja, da se uresničijo temeljne točke programa antinacistične koalicije, ali pa nasprotno obstaja težnja, da se brezobzirno potepta zvestoba, ki jo dolgujejo zavezniki svojim skupnim ciljem.

IZROČITEV OBLASTI

Po Kärntner Zeitung, uradnem Rainerjevem glasilu, ki je potem postalo glasilu koroške deželne vlade, šteje 8. maja 1945, je formalni prenos oblasti v noči 7. do 8. maja 1945 takole potekal:

Gauleiter dr. Rainer je sporočil svojo demisijsko v posebnem razglasu po radiu: „Okupacija Koroške po sovražnih silah se je začela. S tem preneha politična aktivnost stranke. Odrejam, da ta aktivnost preneha na ozemlju, ki ga zaseda sovražnik. Mene kot nacionalnega socialista sovražnik ne bo niti priznal niti poslušal kot predstavnika interesov Koroške. Zato odstopam kot Reichsstatthalter (državni namestnik) z namenom, da listim silam, ki bolje ustrezajo nazorom naših sovražnikov, omogočim, da ustvarijo novo politično bazo. Zato izročam vladne funkcije Gauhauptmannu inčasnému predsedniku vlade Meinhardu Natmessnigu.“ Nato je pozval prebivalstvo, naj ohrani

enotnost in red, in končal svoj razglas s temile besedami:

„Nacionalni socialisti in nacionalne socialistinje! Zahvaljujem se vam za vašo zvestobo führerju. Njegova ideja živi v nas. Zdaj pa sklenite svoje vrste v boju za svobodno in nedeljeno Koroško!“

Po Rainerjevem govoru je objavila Kärntner Zeitung nagovor Gauhauptmanna Natmessniga članom nove začasne vlade. Natmessnig je začel z opozorilom, da je Rainer odstopil „zaradi splošnega vojaškega položaja in posebej zaradi položaja na Koroškem“. Nato je poudaril, da je v sporazumu z Rainerjem vodil pogajanja s predstavniki prejšnjih političnih strank, in poudaril „nujnost, da se v naši koroški deželi ohrani mir, red in varnost“. Odkril je skupno podlago, zaradi katere je bilo mogoče privesti pogajanja do uspešnega sklepa: „Čutim, da je posebej potrebno in da izražam mnenje vseh konstruktivnih in zato pozitivnih sil na Koroškem, če se zahvalim vam, gospodje, za vašo stanovito željo, ki ste jo po lastni iniciativi venomer izražali med vašimi pogovori z Gauleiterjem in z menoj, da bi ne bil noben naš sodeželan preganjan samo zaradi tega, ker je bil član stranke. Vi ste garancija, da bo koroško ljudstvo enotno v svoji odločnosti, ki jo je izrazilo pred petindvajsetimi leti, da ohrani nedeljivost naše dežele proti domačim in tujim sovražnikom. Odločnost, ki ste jo izrazili, da bo postalo staro bojno geslo „Svobodna in nedeljena Koroška!“ naše vodilno načelo, bo nalezlo na odobravanje vse Koroške.“ Natmessnig jih je tako pozival, da se bore proti domačemu sovražniku, t. j. koroškim Slovincem, in tujemu sovražniku, t. j. Jugoslaviji, pod starim geslom, ki je rabilo za kritje zatiranja koroških Slovencev s strani nemškega imperializma. Naposled je Natmessnig formalno izročil oblast: S tem izročam vam oblast in pravice, ki pripadajo koroškemu Reichsstatthalterju na podlagi zakona od 14. aprila 1939, ter odredb in odlokov na njegovi podlagi.“

Novi deželni glavar Pisch je prevzel oblast s temile besedami:

„Herr Gauhauptmann! Izjavljam vam tu, da smo pripravljeni prevzeti to težko nalogo, ki je polna odgovornosti...“

Nova deželna vlada je hkrati izdala še dva razglosa. Prvi razglas, ki ga je podpisalo osem članov nove vlade (razen komunistov, ki se ji niso pridružili), je bil v bistvu poziv k enotnosti, ki prepoveduje vsa dejanja terorizma in individualne akcije, kakor tudi kakršnokoli odstranjanje javnih nameštencev brez odobritve pokrajinske vlade, in razglašja vsakogar, ki bi se ne pokoraval tem poveljem, za sovražnika dežele in svobode. Razglas nato nadaljuje tako: „Deželna vlada meni, da je njena poglavitna dolžnost ohraniti svobodo in nedeljivost Koroške“. Drugi razglas nosi naslov „Ohranimo mir in disciplino!“ in znova poziva k redu, miru in disciplini in zaupanju v policijo.

POMEN IZROČITVE OBLASTI

Nova vlada je torej prevzela oblast iz rok predstavnikov nacističnega režima in v soglasju z nacističnimi zakoni. Zaman iščemo v njenih razglasih obsodbo nacizma in vsenemštva. Edini razlog za spremembo režima je bil vojaški položaj. Razglašalo se je načelo kontinuitete oblasti in nacističnega vladnega aparata. Natmessnigov govor dokazuje, da se je nova vlada obvezala, da nihče ne bo preganjan zaradi članstva v nacistični stranki. Rainer je javno pozval nacistične, naj podpirajo novo vlado. Ta podpora je bila tej vladi potrebna, ker ni imela za seboj nobenih lastnih političnih sil. Ta dejstva kažejo svojo senco na način poznejše „denacifikacije“ na Koroškem. Pojasnilo za dejstvo, zakaj je bila Koroška edina pokrajina Avstrije in Nemčije, kjer je bil nacizem pripravljen izročiti oblast novi skupini, je treba iskati v geslu „svobodne in nedeljene Koroške“, kar pomeni nadaljevanje nacionalnega zatiranja koroških Slovencev.

Prof. dr. Fran Zwitter

Prastrah

Marsikaj je bilo na teh maratonskih „mestnih pogovorih ORF“ omembe vrednega. To so bili gotovo najdaljši mestni pogovori od vseh doslej. Samo Korošci so se jih lahko udeležili. Nekorošec je moral priti predvsem do sklepa, da ženske na Koroškem nimajo niti nič govoriti niti nič povedati. V dvorani ni bilo niti enega samega ženskega bifa. Toda to je stvar Korošcev oziroma Korošic. Pozornost je vzbudilo tudi dejstvo, da so Slovenci mnogokrat bolje govorili nemško kot marsikateri „domovini zvest“ nemški Korošec. Sicer pa je raven nasploh nekoliko žepala. Ne vedno, toda na mnogih mestih. Nekorošec pač ne bo mogel nikoli izvedeti, kaj je „vindišar“ v resnici. Zato pa imamo mi „inozemci“ končno pravo predstavo o „prastrahu“. Prastrah je stanje, v katerem živijo vsi „domovini zvesti“ Korošci že 50 let, ker se morajo pač nenehoma bati, da jih bodo Jugoslovanci okupirali. Druge svetovne vojne očitno ni bilo. Tedaj je bila namreč okupirana Jugoslavija — če se prav spomnimo in ne narobe. Ta „prastrah“ (ki ga sicer nikjer drugje ni najti) bi moral popasti torej tudi Slovence, kadar vidijo paradirati „domovini zveste“ Korošce z odlikovanji nemške Wehrmacht (s kljukastimi križi vred seveda). Vsekakor je bilo v tem času precej Slovencev in drugih Jugoslovancev izseljenih in pobitih. Da bi svoj „prastrah“ utemeljili, so opozorili na zemljepisne karte, izdane v Jugoslaviji, na katerih so koroška krajevna imena natisnjena tudi v slovenski različici. Potemtakem bi morala vsa Jugoslavija živeti v večnem „prastrahu“, kajti ali bi kje našli avstrijsko zemljepisno karto, na kateri bi ne zasledili imen Cilli, Marburg, Laibach, Agram in Beograd! Avstrijska okupacija Jugoslavije se mora torej vsak trenutek začeti. Kakšna neumnost! Vsak otrok pri nas ve, da ni človeka v Avstriji, ki bi izgovarjal Beograd, temveč reče Beograd, ne da bi imel pri tem kakšne invazijske načrte.

Sicer pa človek včasih kar ni mogel nehati zmagovati z glavo. Če odštejemo vindišarje — pa naj bodo ti že kar hočejo — gre, po besedah deželnega glavarja Sime, za približno 23.000 Slovencev v peščici občin. Če bi ne bila vsa stvar tako žalostna, bi se moral človek smejati. Zveza „domovini zvestih“ koroških organizacij (kdor ni njen član, je očitno izdajalec dežele, Slovenec ali vsaj hudoben vindišar — v nasprotju s pridnim in dobrim vindišarjem) se počuti ogroženo. Ogrožena od 23.000 Slovencev. To se imenuje „prastrah“, zato grozijo zveznemu kanclerju, ga zmerjajo s psovko „Saujude“, pljuvajo po deželnemu glavarju, razbijajo dvojezične krajevne napise. Tega zunanaj Koroške nihče ne more razumeti.

Prav dobro pa lahko razumemo nekaj drugega. Namreč občutek Slovencev, da se morejo spričo napihnjenih emocij počutili odrinjene v kot. Toliko „domovini zvestega prastrahu“ zanje nikakor ne more biti koristno. Še zlasti ne v trenutku, ko nekateri skrajneži zahtevajo ugovoritev manjšine.

Linzer Tagblatt

Ako zdaj, ko so neohitlerjunci pred nosom policije na avstrijskem Koroškem poturčali tistih par milostno dovoljenih dvojezičnih krajevnih tablic, kanaliziramo problematiko problema „nemške“ Koroške, lahko konstatiramo nek blazen štos. Namreč to, da baš neohitlerjunci kot taki potom njihovega kruljenja sami priznavajo, da poseduje njihova „nemška“ Koroška vsaj 4 razne narode: Čuše, Vindišare, Slovence in Nemce. Kateri so pa Nemci vsaj v 50 odst. slučajev le vsled tega, ker so v cilju njihove čudežne narodnostne pregrupacije koristili blazno preprost recept. Topogledno so namreč svoje primke blazno tehnično opremili z dvojnimi soglasniki. Nakar so grtali Nemci. Odnosno čistokrvna germanska pasma. Odnosno nadljudje. Če so bili hitlerjunci. Tako je, rečimo, nekdo, ki se je kot običen Slovenec odnosno Čuš pisal za Petelinčiča, enostavno dupliral svoje soglasnike, nakar je grtati Ppettellinmttsschhittssch ter potom tega blazno zvenečega primka iz obične slovenske

GOFLA:

»Nemška« Koroška

„kreature“ čistokrvni Pangerman. Čeprav je gratal pravzaprav v bistvu tedaj le nek običen potpuri. Vsled česa je dotolno nepojmljivo, kako baš taki potpuri hočejo ponemčiti vesoljno Avstrijo. Ki je itak, kar se njenega nemštva tiče, blazno oporečnega tipa. Saj je, rečimo, splošno priznано, da največje češko mesto ni Praga, ampak Dunaj. Ter če v vseh 7 milijonih Avstrijcev teče 100 polovnjakov nemške krvi, sem jaz Kitaj. Vsled česa je še bolj nepojmljivo, da so baš taisti „pangermanski“ tipi, ki so zdaj kot supermini manjšina na Koroškem vsaj momentalno dali v koš pošteno koroško večino in še Slovence ter Čuše povrh, kot „višja rasa“ že leta 1937 čakali na Bavarskem v rajbovskih uniformah, kdaj bodo pod varstvom klavca Dolfeta Hitlerja lahko odšprintali čez avstrijsko mejo. Ter potem abmurkslali vse Slovence. Ter po potrebi tudi svoje avstrijske nemške landsmane. V kolikor so seveda bili „izdajalci“. Odnosno zoper Dolfeta. Toda je topogledno tipično značilno za avstrijske razmere, da taisti baraboni lahko še danes zmerjajo z izdajalci vse dotičnike, ki so zoper neohitlerjunce. Vsled česa je danes za gotove „domovini zveste“ Korošce izdajalec celo njihov kancler. Ter deželni poglavar. Kateriga po potrebi z ženo vred propisno strokovjaško bombardirajo potom jajc. Čeprav jajca tudi v Avstriji blazno poskakujejo. Namreč kar se cene tiče. Toda momentalno na Koroškem jajca kot strelno orožje ne prihajajo več v poštev. Ker je zdaj tam mir. Ko ni na vesoljnem Koroškem več nobenih „izdajalskih“ dvojezičnih tablic. Seveda pa neohitlerjunci niti niso najbolj žalostne momentalne koroške figure. Ker je neka še bolj žalostna figura tam nek ženialen prfoks. Ki zbira okrog sebe neke „vindišarje“. In ki pravi, da je vindišarščina nek špecijalen jezik. Ker boja ona sploh ni slovenščina. Kar gromoglasno priča, da dotični prfoks, odnosno dotična poturica, nujno rabi usluge kake umobolnice. Ali pa je običen lopov. Ker kaj bi, rečimo, rekel pri nas kak „Dalejnc“, ki se ne more „advadit dijalekta“, če bi ga kdo klitiral z nekimi jezik-oslovskimi štos, da ni Slovenec. Ker pač „gavari dalejnško“! Dotični koroški prfoks se piše Einspieler. Kar se reče po slovensko „en špilavec“. Kar je več kot simbolično. Ker se ta špilavec defaktilno špila. Namreč z usodo koroških Slovencev. Katerih nevreden sin je tudi on. Če to prizna ali ne. On je tudi kriv, da je bila zadnjič naša TV doma dotolno popljuvana. Ko so se na avstrijski TV odvijali po vprašanju dvojezičnih tablic celovški „Mestni pogovori“. Na katerih je tudi klitiral omenjeni Einspieler. Nakar je, kadar je dotični prfoks začel na ekranu prodajati svoje vindišarstvo, moj stric na njega polnomastno pljunil. Ker je pa bil stric svojčas fusbalist, je seveda vedno obavezno mimo vsekal. Vsled česa je bil seveda potem TV-ekran fantastično popljuvan. Kar je strica tako razkajalo, da je izrekel proroške besede, da bomo še vsi dočakali ta veseli dan, ko bojo na Koroškem dotični, ki so pod Hitlerjem nosili rujave srajce, imeli iz gotovih razlogov rujave — gate!!

Sedem dni, Maribor

Športni vestnik

● VZHODNI NEMCI NEPREKOSLJIVI

Tradicionalna novoletna skakalna turneja, ki je že 21. po vrsti, se je to zimo pričela v soboto 31. decembra v Oberstdorfu. Novoletna skakalna turneja Intersport je na 90-metrski skakalnici pričela z novim rekordom udeležencev, saj se je zbralo 108 skakalcev iz 18 držav. Kakor vsa leta prej se je zbrala tudi letos resnično vsa svetovna elita, izjemši dveh skakalcev, Čeha Raške in Sovjeta Napalkova, ki sta poškodovana. Z najmočnejšima posadkama sta udeleženi tudi Jugoslavija in Avstrija; v avstrijski reprezentanci je častno zastopano tudi športno društvo iz Zahomca.

Premiera letošnje turneje v Oberstdorfu je prinesla veliko zmagovalce skakalcev iz Nemške demokratične republike. Zmagal je Rainer Schmid pred Hansom Aschenbachom in Henryjem Glassom. Četrtri je postal Švicar Hans Schmid, peti pa je bil spet Vzhodni Nemec — svetovni rekorder Manfred Wolf. Izvrstno se je znašel Avstrijec Reinhold Bachler, ki je skočil med elito svetovnih skakalcev in zasedel osmo mesto. Zelo dober je bil ponovno tudi Zahomečan Karl Schnabl, avstrijski mladinski prvak, ki je s 30. mestom bil drugi najboljši Avstrijec. Izmed Jugoslovancev je bil najboljši Marjan Mesec na 12. mestu. Novozgrajena skakalnica Schattenberg se je pokazala z najboljšo strani, čeprav primanjkuje tudi tu snega in je Oberstdorf povsem suh. Na največji skakalnici turneje letos ni bilo novega rekorda, stari pa je še vedno pri 108 m.

Tudi druga serija letošnje novoletne turneje se je končala skoro pričakovano. V Garmisch-Partenkirchnu je ponovno posegel po prvem mestu Rainer Schmid, drugi pa je postal doslej neznani Dieter Kampf, oboja iz Nemške demokratične republike. Vzhodni Nemci so zasedli še mesta 4, 5 in 6 in so s tem poudarili nadvlado v smučarskem skakanju. Avstrijski as Bachler ni mogel ponoviti svojega uspeha iz Oberstdorfa in se je zadovoljil z 32. mestom. Zahomečan Schnabl je bil 33., ker je napravil drugi skok. Tudi v Garmischu je ostal rekord skakalnice nedotaknjen.

V sredo je prešla turneja na avstrijska tla. Elita skakalcev se je pomerila na skakalnici Isel pri Innsbrucku. Ob uredniškem zaključku nam podatki še niso bili znani.

Po končani Intersport turneji se bodo nekateri izvrstni skakalci srečali na Koroškem, na Bloudkovski skakalnici v Zahomcu. Mednarodna skakalna prireditev bo v nedeljo 7. januarja s pričetkom ob 14. uri. Jugoslavija in Italija bosta nastopili z najmočnejšo skakalno ekipo, o ostalih državah še ni podatkov. Zahomeški organizatorji imajo skrb čez glavo. Osnovni problem pa je sneg, zaradi katerega so prireditve že enkrat preložili. Vsi upajo, da ga bo do nedelje padlo še dovolj.

● DANILO PUDGAR IN NATAŠA URBANČIČEVA NAJBOLJŠA

Ob slovesu od starega leta je izvedlo združenje športnih novinarjev Slovenije anketo o športniku in športnici ter moštvi in organizatorju leta ter športniku združenja. Priljubljeno anketo so izvedli športni novinarji SRS že petič.

Med športniki je prvič osvojil naslov najboljšega športnika Slovenije smučarski skakalec Danilo Pudgar, ki je na olimpijskih igrah v Sapporu zasedel izvrstno 8. mesto. Med športnicami je že tretjič po vrsti osvojila naslov najboljša Nataša Urbančičeva, petouvrščena pri olimpijskem metu kopja v Münchenu. Najboljša ekipa v letu 1972 je bilo po mnenju športnih novinarjev hokejsko moštvo Olimpije iz Ljubljane, ki je osvojila državno hokejsko prvenstvo, postala še pokalni hokejski prvak in si priborila tudi alpski pokal. Kot najboljši prireditelj je bil izvoljen organizacijski komite v smučarskih poletih v Planici. Izkazal se je predvsem zaradi brezhibnega poteka 1. svetovnega prvenstva v smučarskih poletih in zaradi najboljših delovnih možnosti za poročevalce ob svetovnem prvenstvu. Tretjič zapored je med športniki združenja novinarjev na prvem mestu svetovni smučarski prvak med poklicnimi novinarji Jože Pogacnik od Dnevnika.

● V SOBOTO KAC:IEV

Po kratkem odmoru se bo v soboto pričel spet boj za gumijasto ploščico. V soboto 6. januarja bo na sporedu 19. kolo avstrijskega hokejskega prvenstva. Mojster KAC bo imel v gosteh IEV, s katerim verjetno ne bo imel preveč težav. V tork naslednjega tedna pa bo na sporedu v Gradcu derbi med ATSE in WEV, igra, ki bo odločala o nadaljnjih kandidatih za prvenstvo. KAC bo imel na Dunaju za nasprotnika WAT Stadlau.

Med Vrhniko in Postojno

dograjen prvi odsek slovenske avto ceste

S posebno svečanostjo je bil prejšnji teden odprt za promet prvi odsek sodobne štiripasovne avto ceste v Sloveniji, in sicer med Vrhniko in Postojno. Med častnimi gosti, ki so se udeležili otvoritve, so bili tudi predsednik slovenske skupščine Sergej Kraigher, predsednik izvršnega sveta Andrej Marinc ter številni predstavniki političnega in družbenega življenja Slovenije.

Predsednik skupščine republiške skupnosti za ceste Viktor Seifl je v svojem otvoritvenem govoru opozoril na gospodarski in politični pomen, ki ga bo imela nova avto cesta za nadaljnji razvoj Slovenije. Pri tem je omenil, da v bodoče nobeno področje Slovenije ne bo več kot dve uri oddaljeno od republiškega središča; bistveno se bo izboljšala varnost udeležencev prometa in zmanjšal se bo krvni davek, ki ga plačujejo cestam.

Nova štiripasovna avto cesta je dolga 31.990 metrov in široka 26,4 metra, največji vzpon znaša 4 %, hitrost vožnje na novi cesti pa je preračunana na 120 kilometrov na uro. Na tem odseku avto ceste je tudi nekaj večjih objektov: viadukt Verd v dolžini 622 metrov, viadukt Ivanje selo (dolžina 230 metrov), viadukt „Ravbarkomanda“, ki je dolg 594 metrov, in viadukt Unec z dolžino 197 metrov. Stroški gradnje so znašali 703 milijone dinarjev, pri čemer so upoštevani tudi izdatki za odkupe ter za odškodnine za zemljišča in za načrtovanje.

O delu, ki je bilo pri gradnji nove avto ceste opravljeno v 30 mesecih, dovolj pričljivo govorijo tudi naslednji podatki: izkopali so 3,9 milijona kubičnih metrov zemlje in kamna, v nasipe so vgradili 3,3 milijona kubičnih metrov gradiva, teža vseh asfaltnih mešanic presega 340.000 ton; zgradili so 16 podvozov, 13 nadvozov in 10 mostov v skupni dolžini 1.700 metrov.

Z dograditvijo prvega odseka avto ceste se bo razdalja med Ljubljano in morjem bistveno „zmanjšala“, predvsem pa ne bo več počasnih in utrudljivih kolon, ki so bile značilne predvsem za odsek med Vrhniko in Postojno.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.35 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podelje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležke si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

SOBOTA, 6. 1.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Velika ljubzen maleda kralja glasbe — 9.30 Melodije s sončnega juga — 10.00 V žarišču — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.45 Iz naše domovine — 15.15 Bilo je nekoč... — 17.05 Tri dežele, en spored — 18.30 Nipkov je vsa kriv — 19.00 šport ob prazniku — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Zveneca Avstrija — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 7. 1.: 6.10 Orgelska glasba z deli španskih mojstrov — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert z Dunaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 17.05 Melodije iz filmov — 18.00 Okretnica jugovzhod — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

PONEDELJEK, 8. 1.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj rad silim — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Prazna vera ni vedno osrečujoča — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

TOREK, 9. 1.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba iz alpske dežele — 15.00 Godba na pihala — 16.30 Za otroke — 17.10 Avstrijski o Avstriji — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Diletto musicale — 21.05 še vedno priljubljeno.

SREDA, 10. 1.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 8.05 Za ženo — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Zborovska glasba — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelje planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 Radijska igra — 21.10 Zabavna glasba — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Nižja Avstrijska.

ČETRTEK, 11. 1.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Za ženo — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Iz mape not avstrijskih skladateljev — 17.10 Operetne melodije — 17.56 Oddaja obrtne zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.05 Note in beležke — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.30 Človek v družbi.

PETEK, 12. 1.: 6.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Za ženo — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Šolska oddaja — 15.00 Štajerske glasbene šole — 16.45 Mladina poje — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Glasba ob kamini.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 6. 1.: 7.10 Duhovni nagovor — Zelja po luči.

NEDELJA, 7. 1.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 8. 1.: 13.45 Informacije — Razvoj slovenske glasbe.

TOREK, 9. 1.: 9.30 Za našo vas — 13.45 Informacije — šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 10. 1.: 13.45 Informacije — Zbori — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 11. 1.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 12. 1.: 13.45 Informacije — Razvoj slovenske glasbe.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tujce goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nočturno.

SOBOTA, 6. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Glasovi v ritmu — 12.10 Mozart z našimi mladimi solisti in dirigenti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom Borisa Kovačiča — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 7. 1.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.50 Skladbe za mladino — 10.05 še pomnilne, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Popularne operne melodije — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Strastni mislec, radijska igra — 17.40 Z jugoslovanskimi zabavnimi ansambli — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 8. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 15.40 V galeriji lahke glasbe — 16.40 Zvoki in barve orkestra — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.15 Zabavni zvoki iz vzhodnoevropskih držav — 19.15 Z ansamblom „Zadovoljni Kranjci“ — 20.00 Operni koncert — 21.30 Tipke in godala — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Od popevke do popevke.

TOREK, 9. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Koncertni drobiž — 12.40 Z domačimi ansambli in pevci — 13.15 Zabavna glasba — 14.30 S kvartetom Sonnyja Carsona — 14.40 Na poti s kitaro — 15.40 Od melodije do melodije — 16.40 Naš podlistek — 17.10 Glasbeno popoldne z Mauriceom Ravelom — 18.15 V tork nasvidenje — 19.15 Z ansamblom Dorka Skoberneta — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Vojaki ob koncu vojne, radijska igra — 21.36 Majhen koncert lahke glasbe — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Komornoglasbeni večer.

SREDA, 10. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.45 Glasbeni spomini — 12.10 Iz opere „Rusalka“ — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Komorni zbor RTV Ljubljana — 14.30 Voščila — 15.40 Majhen recital pianistke Zdenke Navakove — 17.10 Naša glasbena galerija — 18.15 Glas-

V a b i l o
na

19. MEDNARODNO PRIREDITEV SMUČARSKIH SKOKOV ZA ZILJSKI POKAL

v nedeljo 7. januarja 1973 ob 14. uri na 60-metrski skakalnici inž. Bloudka v Zahomcu.

Športno društvo Zahomec

bene vinjete — 19.15 Glasbene razglednice — 20.15 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.15 S fest valov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev z zabavne glasbe.

ČETRTEK, 11. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Koncertni drobiž — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 14.10 Mladina poje — 15.40 Glasba s severa — 16.40 Naš podlistek — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 19.15 Z ansamblom Mojmirja Sepeta — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Paleta popevk in plesnih ritmov — 23.15 Srečanje z mlajšo generacijo čeških skladateljev.

AVSTRIJA

SOBOTA, 6. 1.: 12.25 Smučski skoki — 15.00 Mednarodne smučarske tekme — 15.30 Hišni koncert — 16.30 Otroška oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 19.00 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.30 Čas v sliki — 19.40 šport — 20.15 Nenavadne pustolovščine pisateljskega tajnika Tasmanna — 21.30 šport — 22.00 Čas v sliki — 22.05 Pikel tisoč mučnikov.

NEDELJA, 7. 1.: 15.30 Mednarodne smučarske tekme — 16.40 Otroška oddaja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stoletje kirurgov — 19.30 Čas v sliki — 19.40 šport — 20.15 Kraj zločina — 21.55 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 8. 1.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 šport — 20.15 Oddelek S — 21.10 Poštni predal 700 — 21.25 Telešport — 22.25 Čas v sliki.

TOREK, 9. 1.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 To je moj svet — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Srečanje z živalmi — 21.05 Mestni pogovori — 22.25 Čas v sliki.

SREDA, 10. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Vse v redu, film — 12.25 Telešport — 17.35 Lassie — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Forsyte saga — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 11. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Kakršen oče takšen je sin — 21.55 Čas v sliki.

PETEK, 12. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Kakršen oče, takšen je sin — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Očarljiva Jeannie — 18.55 Oddaja sindikalne zveze — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Komisar — 21.20 Paracelsus — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Kraljevi admiral.

V A B I L O

na predstavo božične veseloigre

CVRČEK ZA PEČJO

v soboto 6. 1. 1973 ob 14.30 uri v farni dvorani v Dobri vasi, ob 19.30 uri v farni dvorani v Pliberku,

v nedeljo 7. 1. 1973 ob 11.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli, ob 19.30 uri v farni dvorani v Šmihelu pri Pliberku.

Gostuje farna mladina iz Vogrč.

Prisrčno vabljeni!

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici vabi na

„VELIKI KULTURNI VEČER“

v soboto 6. 1. 1973 ob 19.30 uri pri Šotarju v Globasnici.

Sodelujejo: Folklorna skupina „Vinko Korže“ iz Cirkove pri Ptuj; z ansamblom „Toneta Celana“ ter moški komorni zbor Delavsko prosvetnega društva Ptuj.

Po koncertu prosta zabava.

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni!

Odbor

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.